

LA GESTIÓ DE LA DIVERSITAT AL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS (II)

A continuació us oferim la investigació “La gestió de la diversitat al sistema educatiu de les Illes Balears”. Aquesta feina de recerca, que ha comptat amb el suport de la Conselleria d’Educació i Cultura del Govern Balear, ha consistit en estudiar i detectar les necessitats i obstacles cap a una integració plena de la població estrangera resident a les Illes Balears, a partir de la primera institució social que té com a objectiu bàsic la integració dels seus nous membres: l’escola. La feina vol ésser el més científica possible i per això s’han estudiat les que són, des del nostre punt de vista, les 6 nacionalitats més representatives de la complexa varietat de col·lectius immigrants a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Per la seva extensió, oferim l’estudi dividit en tres parts.

C.3. RESULTATS PER FAMÍLIES

Mallorca

C.3.1. Factors comuns

C.3.2. Mallorca

C.3.2.1. Equatorianes

C.3.2.2. Marroquines

C.3.2.3. Britàniques

C.3.2.4. Senegaleses

C.3.2.5. Xineses

C.3.2.6. Búlgares

C.3. Resultats per famílies

C.3.1.- Factors comuns

A totes les nacionalitats s'observen factors comuns com la necessitat d'escolaritzar els seus fills en un context totalment diferent dels seus països d'origen. Aquesta escolarització es realitza per edat/nivell, sense considerar la informació del seu expedient acadèmic.

Per altra banda, la seva relació amb els centres educatius és pràcticament nul·la per moltes raons: laborals, lingüístiques, d'informació, etc. Això és habitualment interpretat pels centres com una manca de participació.

La seva situació laboral, sovint precària, dificulta el fet de que puguin ésser un suport efectiu a l'escolaritat dels fills, a la participació a activitats no obligatòries... Les famílies tampoc poden proporcionar un lloc d'estudi adient per molts dels seus fills.

En relació al temps lliure, la manca de relació social d'aquestes famílies amb la resta de la societat es manifesta en un cert aïllament dels fills a casa seva. Les dificultats lingüístiques esdevenen un autèntic handicap a superar.

A més d'això, el nivell educatiu de les famílies, així com el paper de l'educació als països d'origen també té una transferència al rol que esperen del sistema educatiu balear envers els seus fills.

Com a l'apartat "Centres", tractarem la temàtica de les famílies per illes i, dins cadascuna, per nacionalitats, degut a la rellevància dels factors específics.

C.3.2. Mallorca

C.3.2.1. Famílies equatorianes

1 . Dades generals familiars

- Les famílies entrevistades són unitats familiars diverses, monoparentals o de pare i mare que viuen en la majoria dels casos en habitatges propis, potser a causa del reconeixement del mercat immobiliari dels immigrants com clients potencials. Quan el domicili familiar no és propi, la família viu en un pis llogat, però en cap cas hem trobat que visquin en pisos compartits, com era habitual a l'inici de la immigració equatoriana a Balears (1999).
- Els pares són persones joves d'entre 25 i 39 anys, treballen en el sector serveis amb horaris laborals extensos que produeixen uns ingressos familiars mitjans de 2000 €.
- Els nens són de nacionalitat equatoriana o espanyola. Cal tenir en compte aquesta distinció perquè, com veurem, crea dilemes als nens i als pares.

2 . Dades del procés migratori familiar

- L'inici de l'emigració d'aquestes famílies varia des dels 3 als 11 anys d'antiguitat. En alguns casos aquestes famílies es van formar a Equador i en uns altres a Espanya entre equatorians.
- El motiu bàsic que addueixen les persones entrevistades per a la seva emigració és la dificultat econòmica que presentava Equador en el moment de la seva sortida. En segon lloc comenten la possibilitat d'arribar a un lloc on tenien familiars que podien acollir-los.
- En l'actualitat, tots els entrevistats tenen residència legal a Espanya. No obstant, és habitual que hi hagi hagut problemes per a arribar a aquesta situació legal associats a la dificultat d'obtenir un contracte de treball o la complicació del procés.

3 . Dades escolars a Equador

- Els nens majors (8-10 anys) nascuts a l'Equador no tenen un historial educatiu a Equador ja que van emigrar amb els seus pares abans d'entrar en el sistema educatiu.
- Per altra banda els fills d'equatorians que tenen 6 anys no han estat a l'Equador i en alguns casos no volen conèixer-lo. "vam ser al MacDonaldis i em va dir a l'Equador no hi deu haver MacDonaldis, i li vaig dir sí i són millors i em va dir no, l'Equador ha de ser lleig" Aquesta frase no pot ser generalitzada a la totalitat de descendents d'equatorians, no obstant això és una mostra dels problemes que tenen aquests nens per a connectar amb la identitat dels seus pares.

4 . Dades escolars: l'exemple de Palma

- En el procés d'escolarització, els pares no van tenir problemes en la majoria dels casos: van acudir al centre que preferien i van ser acceptats. No obstant això, es dona també el cas de pares que prefereixen un centre concertat però el nen no va ser acceptat: “ vaig anar amb els papers i no van posar problemes, perquè és espanyol, però quan em van veure em van dir que no havia places... en un altre em van demanar la cartilla del banc i contracte de treball, jo duc al meu fill a estudiar, no a que em mirin la cartilla”.
- Els pares que prefereixen un centre concertat ho fan perquè creuen que l'educació en aquests centres és millor i tenen més disciplina: “l'educació és més avançada i és mig de cures i monges” D'aquesta frase es pot extreure la creença dels equatorians que l'educació privada és de millor qualitat, i més si aquesta és dirigida per religiosos, ja que el sistema públic d'educació a Equador està associat a mals resultats, indisciplina, vagues i vandalisme.
- Entre el que millor valoren els pares del centre en el qual estudien els seus fills es pot nomenar la proximitat al domicili i el que pitjor valoren és el contingut de les classes: “la meva nena sap més que els seus cosins que estan allà, ella ja junta lletres i més o menys llegeix i els meus nebots a Equador segueixen pintant”
- D'altra banda, la disciplina del centre preocupa als pares especialment en el cas dels alumnes de cursos superiors. “Em fa por pensar quan hagi d'anar a l'institut” “Aquí tenen poc respecte als majors, això no m'agrada”
- L'aprenentatge del català no suposa un problema per als nens que inicien la seva escolarització a Balears però sí per als pares, alguns es preocupen per no poder ajudar-los a fer les seves tasques quan aquestes es compliquin a mesura que avancen en l'escola. “ara no tinc problemes però quan ja vagi a l'ESO no podré ajudar-lo”... “vull fer un curs de català per a poder revisar-li les tasques”
- L'idioma és una de les primeres diferències que troben els pares quan se'ls demana comparar el sistema educatiu Equatorià i el Balear: “a mi m'agradaria que fos bilingüe... però en anglès, està bé que aprengui català perquè és aquí però també és important l'anglès”
- Valoren com a positiu les oportunitats que els nens tindran estudiant a Balears. “jo li dic que estudiï perquè no hagi de treballar dur com jo... i ell diu sí, mami”; “no sé que farà quan sigui major però mentre jo pugui fer que estudiï, estudiarà”

5 . El procés migratori dels nens equatorians

- Hem de fer una distinció entre nens nascuts a Equador i fills d'Equatorians nascuts a Espanya.
- En el primer cas (si bé al començament de la migració massiva equatoriana les famílies se separaven en l'inici del procés migratori) els pares no van haver de separar-se dels seus fills ja que van venir junts els fills amb les seves mares. Aquest fet produeix que es disminueixin els factors de trastorn que afecten al nen en el seu procés migratori amb el que no viuen un desarrelament total ja que encara que canvia el seu context territorial,

social, i cultural, es manté el nucli familiar provocant un circulo de seguretat que afavoreix la seva integració al nou entorn.

- En el cas dels nens nascuts a Espanya amb pares equatorians, encara que no tinguin un procés migratori propi, absorbeixen el dels seus pares ja que a pesar del context Balear en el qual es desenvolupen (escola, veïns, amics) estan immersos també en els costums dels seus pares i amics, amb els quals comparteixen la cultura Llatinoamericana. Per tant, aquests nens viuen entre dues aigües: són alhora espanyols i equatorians, un veritable exemple d'integració ja que veiem en persones que s'estan formant com conviuen, no sense conflicte, cultures distintes. “la professora li va dir la teva ets equatoriana, i ella va dir no jo sóc espanyola”
- L'abast de les conclusions està limitat per les condicions de l'entrevista; en aquest cas ens queda per saber què va passar amb els nens que avui són adolescents i com va influir el procés de migració en el seu comportament i el desenvolupament de la seva personalitat i capacitats d'estudi.
- Davant la pregunta als pares “Creu que el seu fill és feliç?” tots van respondre que sí, sense dubtar, perquè estan veient créixer als seus fills en condicions diferents a les quals podien donar-los a Equador (Oci, activitats extraescolars...) i pensen que tindran un futur pròsper.

6 . El nen al centre

- Segons afirmen els pares, no hi ha plans d'acollida per a alumnes estrangers, i tampoc els consideren necessaris perquè accedeixen al centre directament i des de l'inici de l'escolarització dels nens. Per tant, van assumint els canvis del sistema a mesura que els nens avancen de curs.
- Els nens que mengen en el centre ho fan perquè els seus pares no poden anar a recollir-los a causa de els horaris de treball, igual que els pares de Balears.
- Els nens equatorians participen d'activitats extraescolars amb normalitat. Aquest fet no es ressaltaria en l'anàlisi d'un nen Balear, però en el cas dels equatorians suposa un canvi de mentalitat perquè és una mostra del canvi de relació que s'ha donat entre mares i fills. A Balears, els fills d'equatorians poden sortir sense la vigilància dels pares, perquè es donen condicions de seguretat que la societat equatoriana no té.
- Sobre les relacions dels nens amb iguals (en aquest cas mai millor dit perquè a l'edat de 6-11 anys les diferències són irrellevants), encara que els nens estan en aules amb nacionalitats, races i religions distintes no perceben les diferències com quelcom negatiu. Des del punt de vista dels pares, la diversitat en les aules no influeix en el desenvolupament dels seus fills ja que aquests es relacionen sense distinció amb tots els nens “es duu amb tots... tan sols una vegada un “negrito” li va pegar i per això no va voler anar a escola... però ara Mohamed és el seu millor amic”.
- Els pares creuen que els professors han d'inculcar valors: “l'educació primera es dona a casa, però els professors també han d'ajudar” “una vegada vaig anar a veure al nen i havia allí nens de 10-11 anys, equatorians, dient-li un a l'altre (un insult propi d'equador) i

jo em deia però si ni tan sols deuen saber que és el que estan dient, això només ho van poder aprendre dels pares i si els professors ni els entenen com van a corregir-los”

- Els valors principals que han d'ensenyar els professors segons els pares entrevistats són respecte i bones maneres.
- No obstant això, els pares no creuen que això es compleixi en nivells superiors
- Els pares no creuen que els seus fills hagin estat discriminats en el centre, excepte un cas, abans comentat, en el qual no van acceptar el seu ingrés en un centre concertat.
- En referència a la qualitat de l'ensenyament les opinions es divideixen entre els que creuen que és millor que a Equador i els quals creuen que podria ser millor. En aquest últim supòsit es tenen en compte els resultats dels joves com a mesura de la qualitat, l'alt índex d'abandonament/fracàs escolar espanta a alguns pares. “És que aquí als 16 anys ja volen treballar, deixen d'estudiar i després què fan?...”
- La comunicació del centre amb els pares es dona quan aquests van a buscar als nens, en alguns casos la comunicació directa no és possible a causa dels horaris de treball dels pares. Per aquest motiu tampoc no solen assistir a reunions de l'associació de pares, encara que els agradaria fer-ho.
- A més, els horaris laborals creen conflictes familiars ja que quan els nens tenen vacances els pares han de treballar i, a diferència dels pares espanyols, no tenen una xarxa familiar que pot servir de suport; per això recorren a guarderies o persones que cuidin dels nens amb la despesa afegida que això comporta.
- Aquí cal esmentar l'absència d'un rol compartit entre pares, ja que en tots els casos és la mare qui s'encarrega dels temes relacionats amb l'educació dels fills.
- Els entrevistats afirmen que hi ha diferències entre la cultura de casa i la de l'escola, entenent cultura com el conjunt de valors, creences i comportaments comuns d'un grup, però a més de referir-se a la cultura de dos països distints (Equador-Espanya) es refereix a dos models d'educació distinta, ja que a Equador l'educació de qualitat està associada a la disciplina i l'homogeneïtat, mentre que a Espanya es persegueixen altres objectius com el desenvolupament personal i l'adquisició d'habilitats.

7 . L'alumnat equatorià en la família

- Quan els nens surten de l'escola, uns van a activitats extraescolars (taekwondo, natació, informàtica, anglès, gimnàstica, futbol), uns altres es queden a casa mirant el Disney Channel i Sin Chan. Podem inferir d'aquestes dades que no són comportaments distints a la resta d'alumnes de les escoles de Balears.
- Les mares supervisen les tasques dels seus fills i s'interessen per que els nens resolguin bé les seves tasques, encara que cal esmentar que l'extensió i dificultat no és elevada donada l'edat dels nens (6-10 anys)
- En relació al comportament dels nens, els pares creuen que la seva manera d'actuar seria distinta si estiguessin a Equador però també és distinta a la dels nens de Balears. “ella s'està criant com són aquí, perquè estem aquí, però jo li dono valors que s'acostumen allà, encara que no són els mateixos que em van ensenyar al meu els meus pares” Aquesta aparent contradicció té una sortida lògica en la vida diària: mentre els pares intenten mantenir costums propis de la seva cultura (respecte a l'autoritat, inclinació a la família, ideologia conservadora...), els nens estan exposats a un entorn on l'habitual són les relacions interpersonals igualitàries i un mètode d'educació obert que promou la diferenciació.
- Però, alhora que es creen els individus, en aquest barreja de casa i societat, en l'escola es donen comportaments grupals que els fan formar part del grup, aquest fet en els nens més petits no s'aprecia amb la mateixa força que quan comença l'adolescència, en aquest moment l'impacte del grup guanya força sobre la influència de la família i per tant s'assumeixen rols que no són propis d'una família equatoriana típica.

8 . El nen i el seu entorn pròxim

- L'entorn pròxim d'aquests nens està limitat al seu nucli familiar, (mare i/o pare i germans). En el cas de ser una família monoparental serà la mare qui cuida dels fills i en alguns casos la parella de la mare exerceix la funció de pare. Aquí cal esmentar una diferència que tenen els nens equatorians residents a Balears respecte del total d'alumnes i dels nens que viuen a Equador. Aquests nens no compten a la majoria dels casos amb la família extensa, típica del model de família equatoriana, amb el que es veuen privats de relació amb altres nens de la seva edat fora de l'àmbit escolar.
- No obstant això, en alguns casos aquesta necessitat es cobreix amb veïns o fills d'amics dels pares que amb freqüència solen ser llatinoamericans.

C.3.2.2. Famílies marroquines

Informe de les entrevistes realitzades a famílies marroquines en relació amb la integració dels seus fills al sistema educatiu Balear

1 . Dades generals familiars

Les famílies entrevistades són una representació del model tradicional de la família marroquina, amb algunes excepcions fruits del propi procés migratori. En la seva immensa majoria, pertanyen al procés de la reagrupació familiar dut a terme entre 1999 i 2004. Dintre del ventall de les famílies reagrupades, hem trobat cinc tipus de família:

A) Famílies on els menors escolaritzats viuen amb els pares, germans, oncles, i en ocasions, amb avis, inclosos. I que són la majoria.

B) Famílies monoparentals, on el menor viu amb el pare, els germans, i on les germanes menors d'edat fan el paper de mare. L'absència de la mare és deguda a dos factors: la seva estada al Marroc, originada per motius burocràtics, ja que s'ha quedat amb les filles majors d'edat (18 i 19 anys) per no poder reagrupar-les, o bé, la mare no ha pogut adaptar-se a la vida en una societat tan estranya i aliena a ella i com conseqüències del seu procés d'adaptació sofreix patologies pròpies del procés migratori com depressió, ansietat i angoixes. En aquests casos, les germanes menors escolaritzades en els escolars de Manacor passen a assumir les funcions de la mare. Aquest fet repercuteix d'una manera negativa en l'evolució educativa d'aquestes nenes. I per altra banda, l'etapa d'adolescència per a aquestes nenes és gairebé inexistent, ja que passen de ser unes criatures a ser adults assumint, així, la responsabilitat de la llar, dels seus pares i de la resta dels germans. A causa de aquests factors, aquestes nenes solen patir un absentisme intermitent.

C) Menors reagrupats que viuen solament amb la mare, que sol ser una dona jove, que parla àrab, divorciada, provinent de ciutats, com Bani, Mallal, Casablanca, Tànger, i Al Kasar Al Kaber. Aquests casos són realment unes excepcions.

D) Menor marroquí escolaritzat que es troba amb el seu germà major, la dona i els fills d'aquest. En aquest cas, el germà té la Kafala del menor (la tutela). I en altres ocasions el germà major no disposa de la tutela del seu germà menor i viu junt amb altres coneguts del poble d'origen. Solen ser tots homes, i en aquest cas el menor pot córrer el risc de desprotecció.

E) Els menors marroquins escolaritzats que viuen amb el seu pare, els germans i la segona esposa d'aquest. Aquests casos són una minoria ja que la llei espanyola no permet la poligàmia i per tant no es pot reagrupar a les dues dones. En aquest cas, la segona dona no s'implica en el seguiment educatiu dels fills de la primera dona encara que realment viuen amb ella. I per tant la responsabilitat total cau únicament sobre l'home.

Referent a l'habitatge

- Les famílies entrevistades viuen en habitatges de lloguer, en ocasions sols i en altres compartides amb fills casats, o famílies conegudes en el país d'origen. Ens ha cridat molt l'atenció l'augment sobtat per part dels Marroquins de tenir habitatges propis. És a dir, la gran part dels marroquins estan comprant cases en dues zones concretes de Manacor: en el barri del Serralt, on els habitatges són de protecció oficial, adquirits pels primers peninsulars que van venir a viure a Manacor fa 30 anys i en el nucli antic de Manacor (actualment en fase de reforma). Aquest fet pot ser a causa del reconeixement per part del mercat immobiliari dels immigrants com clients potencials i a l'hora a la dedicació per part d'aquests a la construcció i per tant no els suposa una gran despesa, ja que són ells que reformin les cases i els pisos.
- Els pares entrevistats són persones d'una edat variada que oscil·la entre 25 i 60 anys, treballen en la seva immensa majoria en la construcció, el camp i a la fusteria. Hi ha una minoria de pares que es dediquen al sector serveis. Els horaris laborals són molt extensos i s'obtenen uns ingressos familiars mitjans de 1500 € al mes. Les dones, en general, són mestresses. Però hi ha un nombre molt reduït de dones joves que treballen a la hoteleria i atenció a les persones de tercera edat. Són dones que han passat pels diferents tallers d'inserció laboral com per exemple els cursos de formació de cambres (ONG Càritas) o cursos de cambres de pisos de l'ONG "Institut de Reinserció Social" o bé dels programes d'inserció laboral, de les "treballadores familiars", del propi Ajuntament (els serveis socials).
- Els nens són de nacionalitat Marroquina en la seva totalitat. Són molt pocs nens que aporten la nacionalitat espanyola. Aquest fet és a causa de els 10 anys d'espera per part dels pares per a poder sol·licitar la nacionalitat. Per altra banda, els pares entrevistats desconeixien per complet el fet de poder sol·licitar a l'any la nacionalitat dels seus fills nascuts en territori espanyol.

2 . Dades del procés migratori familiar

- L'inici de l'emigració d'aquestes famílies varia des de 2 a 18 anys d'antiguitat. Les Illes Balears en general, i Manacor especialment, no han estat la primera destinació. És a dir, gran part dels primers marroquins que resideixen a Manacor, des dels finals dels anys 80, venien de Catalunya, Madrid i Andalusia o d'algun país europeu, especialment Holanda i Alemanya. En el cas de les famílies Marroquines, cal fer una clara distinció entre l'arribada dels homes, primer, i després de les dones i els fills. En gairebé la seva majoria, aquestes famílies es van formar i van tenir els seus primers fills al Marroc. D'aquesta manera han estat vivint d'una manera involuntària separats fins que es va efectuar la reagrupació.
- El motiu bàsic que addueixen les persones entrevistades per a la seva emigració és la dificultat econòmica, la situació de precarietat i la falta de treball al Marroc. La població immigrada marroquina resident a Manacor prové del Rif (la província de Nador), una zona molt castigada, socialment, políticament, i econòmicament pel règim marroquí. A més, des del protectorat espanyol, no s'ha invertit gens en aquesta zona. Un altre factor impulsor i facilitador d'aquest flux migratori són les xarxes familiars que possibilitaven l'acollida.

- Totes les famílies entrevistades tenen residència legal a Espanya. No obstant això, els menors escolaritzats no tutelats i que viuen amb els germans, no tenen el permís de residència.

3 . Dades escolars al Marroc

- Els nens majors (10-14 anys) nascuts al Marroc i escolaritzats allí tenen el seu historial educatiu al Marroc, però per desconeixement no aporten el llibre d'escolaritat una vegada està resolt el tràmit de la reagrupació familiar.

- En el cas dels nens (6-12 anys) nascuts a Marroc (El Rif) i que provenen de pobles molt rurals i llunyans, no aporten cap historial educatiu, ja que encara que l'escolaritat obligatòria al Marroc és a partir dels 6 anys, no estaven escolaritzats.

- Per altra banda, els fills dels marroquins nascuts a Manacor (5 i 12 anys), i que han estat de visita al Marroc, conserven llaços d'afectivitat amb el país dels seus pares. Aquests alumnes no tenen cap dificultat i són realment bilingües. Parlen a la perfecció el català i el Berber. Encara que són una generació pont, estan vivint un naufragi cultural. El xoc generacional és cada vegada més patent, ja que aquesta segona generació es troba entre dos models de família i de societat ben oposats.

4 . Dades escolars: l'exemple de Manacor

- En el procés d'escolarització (des de la posada en marxa del Servei de Mediació Intercultural 2001-2006) els pares no van tenir problemes a l'hora d'escollir les places escolars. Existeix una estreta col·laboració entre l'oficina d'escolarització, la mediadora intercultural i els centres educatius. S'ha fet una bona acollida i un acompanyament a aquestes famílies des de l'inici. Els pares Marroquins de procedència Berber, a causa de el seu baix nivell cultural no distingeixen entre un col·legi concertat i un col·legi públic. La demanda escolar va lligada a la proximitat del col·legi i el seu domicili, ja que tant la mare com els fills desconeixen per complet el funcionament de poble tan urbà com Manacor. Cal ensenyar-los tot, fins i tot com creuar un semàfor (mirar la memòria del Servei de Mediació Intercultural 2004-2005. Manacor).

- Degut a que el pare marroquí busca el col·legi més proper al domicili, independentment del caràcter religiós d'aquest, i per la política duta a terme des de l'oficina d'escolarització, els nens marroquins especialment i les restes dels alumnes estrangers, en general, estan repartits entre els col·legis públic i els concertats. (mirar la distribució de l'alumnat marroquí i la resta de les nacionalitats segons Escolarització de Manacor).

- Entre el que millor valoren els pares del centre en el qual estudien els seus fills és la proximitat al domicili i el que pitjor valoren són les despeses econòmiques mensuals que des dels col·legis concertats se'ls exigeix.

- D'altra banda, la disciplina duta a terme pel centre escolar preocupa als pares, ja que no fomenta, segons ells, el respecte al professorat especialment, i a les persones majors, en general (creació d'un conflicte entre dos sistemes educatius, l'espanyol i el marroquí).

- L'aprenentatge del català no suposa un problema per als nens que inicien la seva escolarització a Manacor des de l'educació infantil. No obstant això, els alumnes d'incorporació tardana (entre 12 i 14 anys), sofreixen una gran dificultat per a controlar la llengua catalana i d'aquesta manera poder aconseguir el ritme d'una classe ordinària. Aquest fet provoca uns sentiments de frustració, impotència i desmotivació. Aquests alumnes solen ser alumnes aplicats, que al Marroc anaven aprovant els seus cursos. Una vegada aquí, no entenen el fet de repetir el curs. En el cas dels alumnes de 14 anys, la realitat educativa és àdhuc pitjor. És a dir, en una durada de 2 o 3 anys d'estudis, aquests alumnes són incapaços, d'una banda, de treure el graduat per falta de la competència lingüística, i per una altra, no tenen sortida laboral, ni poden efectuar les practiques dels diferents models de garantia social o les escoles Tallers, ja que no disposa d'un permís de treball.

Als pares, l'idioma no els preocupa molt. Ells valoren positivament el programa del suport lingüístic” dut a treme pels educadors del propi Ajuntament.

- A causa del seu baix nivell cultural, la seva procedència rural i el seu desconeixement del sistema educatiu marroquí i espanyol, els pares marroquins berbers no han pogut comparar els dos sistemes educatius.

- Valoren com a positiu les oportunitats que els nens tindran estudiant a Balears ja que i d'aquesta manera podran desenvolupar treballs diferents als que estan desenvolupant els seus pares.

5 . El procés migratori dels nens marroquins

- Hem de fer una clara distinció entre els nens reagrupats i aquells nens nascuts a Balears.

- En el primer cas, el procés de la reagrupació familiar que es duu a terme des de l'oficina d'estrangeria a Balears és frustrant i al seu torn provoca una desintegració de la família, per la llarga espera que han de suportar els membres de la família abans de ser reagrupats. Aquest fet provoca que els nens escolaritzats al Marroc saben que tard o d'hora se n'aniran a Espanya i per tant posen poc interès en el rendiment escolar allí. Aquesta realitat ens demostra una clara situació de desmotivació originada en el país d'origen. Una vegada arribats a Balears, es troben amb una altra realitat diferent a la seva. Lluny dels avis , familiars i amics, es troben amb un altre paisatge, una nova llengua, nous costums, i noves “normes de joc”. La seva resposta al seu procés migratori varia en funció de l'edat. Així, els més petits s'adapten ràpidament a la realitat escolar i social de la nova societat d'acollida. No obstant això, els menors adolescents es manifesten d'una altra manera i la seva resposta va lligada estretament amb l'entorn familiar, escolar i comunitària sense deixar de banda la rebel·lia i els sentiments de por i inseguretat, fruits de la seva etapa com un adolescent més. El seu procés d'aculturació pot variar entre una integració, una assimilació, una marginació o una segregació.

- En el cas dels nens nascuts a Espanya amb pares Marroquins, encara que no tinguin un procés migratori propi absorbeixen el del seus pares ja que a pesar del context Balear en el qual es desenvolupen (escola, veïns, amics) estan immersos també en els costums dels seus pares i familiars i amics amb els quals comparteixen la cultura berber,

musulmana. Per tant, aquests nens viuen entre dues aigües, i estan constantment vivint un naufragi cultural. El buit cultural i religiós que sofreixen els nens nascuts a Balears ho substitueix l'Imam de la mesquita, amb tots els avantatges i desavantatges que comporta aquest fet (mirar l'anàlisi de la situació religiosa de la comunitat musulmana a Manacor: memòria de Mediació Intercultural 2004-2005).

- Davant la pregunta als pares *¿Creu que el seu fill és feliç?* la gran part responen que sí, perquè estan veient créixer als seus fills en condicions diferents a les quals podien donar-los al Marroc, i pensen que tindran un futur pròsper. No obstant això hi ha una minoria que no està contenta amb el procés migratori dels seus fills especialment els adolescents, ja que molts d'ells han trobat un espai en els grups marginats com ells, especialment els gitanos(els fills adolescents tenen problemes amb la droga, robatori...). Aquesta situació d'impotència que sofreixen aquests pares , li es aquesta plantejant la qüestió de la tornada a curt termini al Marroc de tota la família , i en altres coaccions, el pare s'ha encarregat personalment d'enviar al menor infractor a viure amb algun familiar al Marroc.

6 . El nen en el centre

- Els pares Marroquins en general no saben ni entenen que és un pla d'acollida. Però tenen molt clar que en l'escolarització, la formalització de la matrícula i en l'entrevista inicial participa la mediadora intercultural de la delegació de cultura de l'ajuntament en coordinació amb l'oficina d'escolarització i el centre escolar. L'arribada d'aquesta informació a totes les famílies nouvingudes a Manacor ha estat mitjançant el boca a boca.

- Els nens Marroquins gairebé, en la seva totalitat, no mengen en el menjador escolar, ja que d'una banda, les mares no solen treballar i per una altra desconfien en el menjar escolar

- Els nens Marroquins no participen en les activitats extraescolars ja que els pares les troben molt cares, tenint en compte el tipus de família (les famílies marroquines que resideixen a Manacor es caracteritzen per ser molt nombroses, amb una mitjana de de 8 o 9 fills, dels quals més de la meitat d'aquests estan escolaritzats).

- No obstant això, aquests nens participen en les activitats d'oci i temps lliure que es realitzen d'una manera gratuïta per la Parròquia "Crist Rei" i el "Casal Obert", que pertany a la mateixa parròquia. Per altra banda, aquests nens participen, també, en les activitats d'oci desenvolupades pels grups d'educadors de mitjà obert del propi Ajuntament. En aquest cas, la família paga un preu simbòlic de 3 euros al mes.

- La participació dels nens marroquins en les sortides escolars i les acampades no és freqüent degut als problemes econòmics.

- Els nens es relacionen bastant bé amb la resta dels companys. No obstant, fora del context escolar la relació amb uns altres és gairebé nul·la. Més bé es relacionen amb del mateix grup (a la mesquita i a les activitats d'oci)

- Els pares creuen que els professors han d'utilitzar la disciplina a l'hora d'educar.

- Els valors principals que han d'ensenyar els professors segons els pares entrevistats són els bons principis, maneres i el respecte als majors.
- En cap cas els pares creuen que els seus fills han estat discriminats en el centre.
- En referència a la qualitat de l'ensenyament, existeix unanimitat en les opinions. Gairebé tots els pares creuen que és molt millor que al Marroc amb l'única diferència que aquí els resulta molt car oferir l'educació al seu fill. Destaquen també la falta de disciplina en l'escola i per això els professors tenen molts de problemes amb aquests nens (el model escolar marroquí basat en la memorització i la disciplina enfront del model espanyol)
- La comunicació del centre amb els pares es dona quan aquests van a buscar als nens, en alguns casos la comunicació directa no és possible per la dificultat lingüística. En aquest cas la comunicació entre la família i l'escola es fa mitjançant la intervenció de la mediatora.
- La seva participació en les reunions del AMPAS és gairebé nul·la per motius lingüístics i laborals.
- El calendari escolar de les vacances no suposa cap problema per a les famílies marroquines, ja que la mare en general no treballa.
- Les famílies marroquines tenen constància de les ajudes i de les beques mitjançant la mediatora intercultural, els tutors i Càritas, on les mares reben classes d'alfabetització.
- Segons l'opinió dels pares, el percentatge d'alumnes estrangers en els centres educatius no afecta als nens.
- No totes les famílies coneixen el tutor del seu fill. A més, no distingeixen entre el tutor, la mestra i la directora del seu fill/a.
- Les famílies marroquines desconeixen el funcionament del sistema educatiu (PEC, ESO...). Com a proposta de la comissió de Mediació intercultural per pal·liar aquest dèficit es lliurarà un CD, on es demostra el funcionament del sistema educatiu (en la reunió inicial al principi del curs escolar).
- Els entrevistats afirmen que hi ha diferències entre la cultura de casa i la de l'escola, entenent cultura com el conjunt de valors, creences i comportaments comuns d'un grup, però a més de referir-se a la cultura de dos països distints (Marroc i Espanya), es refereix a dos models d'educació distinta ja que a Marroc l'educació de qualitat està associada a la disciplina i el respecte al mestre, mentre que a Espanya es persegueixen altres objectius com el desenvolupament personal, l'adquisició d'habilitats, la comunicació i l'educació igualitària i antisexista.

7 . L'alumnat marroquí en la família

- Quan els nens surten de l'escola, uns van a activitats d'oci i temps lliure, uns altres es queden a casa mirant la televisió (la parabòlica) i uns altres van a la mesquita per a aprendre el Coran.
- Les mares marroquines no poden supervisar les tasques dels seus fills perquè són analfabetes en la seva pròpia llengua (Àrab). Malgrat la seva ignorància i el seu analfabetisme insten els fills a que estudiïn per tenir un futur millor que el d'ella. Aquestes mares destaquen la gran labor que desenvolupen els educadors per a ajudar als seus fills en les tasques escolars.
- Els pares creuen que el comportament dels fills seria distint si fossin al Marroc, però també és distint al dels nens de Balears. Aquesta aparent contradicció té una sortida lògica en la vida diària: els pares intenten mantenir costums propis de la seva cultura (respecte a l'autoritat, inclinació a la família, practicar la religió...), mentre qu els nens estan exposats a un entorn en el qual l'habitual són les relacions interpersonals igualitàries i un mètode d'educació obert que promou la diferenciació.
- Però alhora que es creen els individus, en aquest barreja de casa i societat, en l'escola es donen comportaments grupals que els fan formar part del grup, aquest fet en els nens més petits no s'aprecia amb la mateixa força que quan comença l'adolescència, en aquest moment l'impacte del grup guanya força sobre la influència de la família i per tant s'assumeixen rols que no són propis d'una família típica Marroquina.
- Si es parla de futur, hi ha molts de pares i, especialment, mares als que els agradaria que els seus fills anessin a la universitat. Però la gran majoria expressen la seva conformitat amb que acabin l'ESO o fer un mòdul de formació, que li facilitarà un sortida laboral digna.

8 . El nen i el seu entorn pròxim

- L'entorn pròxim d'aquests nens està limitat al seu nucli familiar, mare i/o pare i germans, familiars i coneguts del mateix poble d'origen.
- Els pares marroquins expressen la seva falta de control sobre els seus fills quan aquests utilitzen el castellà com a mitjà de comunicació amb els germans i cosins dintre del nucli familiar. En aquest cas, els pares demanin a les escoles que ensenyin als seus fills el castellà de la mateixa manera que ho fan amb el català. No obstant això les mares valoren aquest fet com un punt positiu, ja que aquests nens els hi fan d'acompanyants i de traductors.

C.3.2.3.Família britànica:

Com diu el sociòleg Manuel Delgado “*a major complexitat i modernitat, major diversitat*“, és a dir, no podem parlar d'un únic model de família en referència als nuclis familiars procedents del Regne Unit que duen els seus fills als centres educatius estudiats.

Dades bàsiques de la família:

L'alumnat de nacionalitat britànica que es troba escolaritzat als centres educatius de les Illes Balears no es un conjunt homogeni com tampoc ho solen ésser les seves famílies.

A les entrevistes hem trobat famílies de nacionalitat exclusivament britànica (pare-mare, o bé uniparentals); també famílies mixtes (britànica-alemanya; britànica-espanyola; britànica-altres nacionalitats).

En determinats casos trobem un lligam existent entre família uniparental i fenomen migratori, en el sentit que després de la separació dels pares al Regne Unit, un dels membres de la família ha optat per emigrar i de qualque manera fugir de la pressió i control social cap a un territori en el qual no es produeix aquesta situació.

Hi ha fenòmens curiosos per a la nostra mentalitat illenca com és el fet que un dels membres de la família, generalment el pare realitza la seva feina al Regne Unit on resideix la major part de l'any, i la mare viu a Mallorca. Ara bé, la situació més normal es la reagrupació familiar a un municipi o nucli turístic de les Illes, on han muntat un negoci o treballen per a una empresa de nacionalitat britànica.

De totes maneres, el seu concepte de residència no té les connotacions d'arrelament que té la major part de la població balear autòctona. De qualque manera són una població més mòbil o itinerant.

Des del punt de vista de la nostra feina, els majors nivells d'integració es donen en matrimonis mixtes, generalment de pare espanyol i mare britànica.

La majoria de les famílies tenen en comú un nombre molt reduït de fills (1 ó màxim 2) propi de la procedència d'un sistema demogràfic modern amb una baixa taxa de fecunditat. Això també afecta a l'educació dels fills, no únicament en el cas de l'alumnat britànic.

Segons el temps de residència a les Illes, trobem famílies que ja han tingut els fills aquí i d'altres d'incorporació tardana.

Dades bàsiques del procés migratori:

El procés migratori de la població britànica és molt simple. En moltes ocasions han conegut les Illes per vacances i s'han trobat atrets pel clima, el paisatge, l'anomenada vida mediterrània, la mar i les activitats nàutiques, etc.

Posteriorment s'han plantejat fixar la seva residència a les Illes, com a població activa empresarial o assalariada, han adquirit un habitatge i reagrupat la seva família.

Les famílies, segons la seva situació econòmica i les possibilitats escolars de l'entorn proper, han optat a matricular els seus fills als centres públics de la seva localitat o bé a centres privats que segueixen el sistema educatiu britànic.

La valoració social dels centres educatius públics al Regne Unit és bona i pensam que les famílies fan una transferència d'aquesta idea a les Illes i no presenten cap tipus de rebuig a favor d'altres: concertats i privats.

La connectivitat de les Illes Balears amb els principals aeroports del Regne Unit és un factor important per facilitar aquests desplaçaments i mantenir el lligam amb el seu país d'origen; a l'igual que la seva condició de ciutadans de la Unió Europea.

La majoria de les famílies entrevistades presenten un nivell de renda bastant alt, per damunt de la mitjana balear. És a dir, que en aquest sentit a diferència de la immigració extracomunitària, l'economia familiar no és cap obstacle per la participació dels fills a activitats extraescolars del centre, per l'adquisició de llibres de text (a Calvià i Palma ja són gratuïts) i d'altres materials.

Dades escolars dels fills al Regne Unit:

L'alumnat provinent del sistema educatiu britànic està acostumat a una dinàmica escolar molt diferent a l'espanyola, el desconeixement del professorat balear del funcionament del sistema educatiu d'origen esdevé una dificultat afegida pel procés d'integració escolar, agreujat pel fet de desconèixer l'expedient acadèmic o no saber interpretar-lo correctament.

Cal per tant un esforç per part de l'administració educativa en el sentit d'apropar més la realitat i el coneixement dels sistemes educatius de procedència de l'alumnat estranger en general, i d'aquelles nacionalitats majoritàries com la britànica, en particular. No es pot començar de zero amb un alumnat d'incorporació tardana, cal tenir una informació suficient per facilitar la seva adaptació al nostre sistema educatiu, tasca que no només li correspon a ell. A molts de centres entrevistats no hi ha la documentació acadèmica del país de procedència. Això es un fet general pel que fa a l'alumnat estranger.

Dades escolars dels fills a les Illes Balears:

Arrel de les entrevistes realitzades hem constatat que per a moltes famílies d'aquesta nacionalitat, en un primer moment la situació de bilingüisme dels centres educatius (català i castellà) els suposa una certa sorpresa, a l'igual que succeeix amb altres nacionalitats immigrades, sobretot pel que fa a l'existència de la llengua catalana com a llengua vehicular a molts de centres educatius.

En general les famílies es defensen mínimament en castellà, però el seu desconeixement de la llengua catalana és molt rellevant.

Una vegada superat aquesta fase de sorpresa troben una certa satisfacció pel fet que siguin els seus propis fills els qui els hi ajuden a aprendre aquesta nova llengua de relació amb la població autòctona. Malauradament a aquests municipis costaners, turístics, la poca presència social de la llengua catalana suposa un hàndicap afegit per a poder fer ús d'ella en les relacions socials, amb la qual cosa el paper normalitzador de l'escola i l'institut es primordial.

Per altra banda, l'alumnat procedent del Regne Unit juga amb un avantatge significatiu als centres estudiats per tenir com a llengua materna l'anglès. Cal recordar que al nostre sistema educatiu després de les dues llengües oficials de la Comunitat Autònoma, l'anglès es la tercera llengüa més emprada, en aquests moments ja des de l'etapa d'educació infantil. Això a vegades no és positiu, ja que en ocasions ens trobem alumnat d'aquesta nacionalitat que no s'esforça lo suficient perquè saben que al centre hi ha qualcú que els entén, també això es extrapolable a la colònia anglesa.

En ocasions aquesta posició de domini de la llengua anglesa i de la cultura anglosaxona a nivell mundial, es pot manifestar en una certa actitud de prepotència sobretot dins l'alumnat i les famílies de l'ESO i Batxillerat.

Diferències educatives, socials i culturals:

Una manifestació de la idiosincràcia britànica radica en el fet que es la nacionalitat que té un rellevant nombre de centres educatius privats a les Illes: British, King... Aquests centres localitzats principalment a Calvià i Palma han estat el resultat tant d'una demanda de la població resident britànica com de població d'altres nacionalitats (espanyola, alemanya..) que vol que els seus fills s'eduquin segons el model o sistema educatiu britànic "privat". Darrera d'aquest fet, probablement radica la idea de la supremacia de la llengua (anglès) i cultura britàniques per a triomfar en un món global o internacional.

Molts d'alumnes que assisteixen en a aquests centres privats són de classe social mitjana-alta i es poden permetre pagar uns 600 euros mensuals.

Hi ha coses interessants del funcionament, la pedagogia i organització d'aquests centres que ens pot ajudar a explicar o millor dit a entendre el que hi ha al darrera de la mentalitat dels residents britànics a l'Arxipèlag i de la seva relació amb l'escola.

En primer lloc, a partir de la nostra recerca hem constatat una dualitat en relació amb l'alumnat: no es el mateix tipus d'alumnat-família qui assisteix als centres educatius públics de les Illes que l'alumnat britànic matriculat als centres britànics privats. Les expectatives familiars són diferents: de l'alumnat de centres britànics s'espera un grau d'èxit acadèmic superior amb la idea de treure un bon promig de notes que el permeti continuar els seus estudis universitaris al Regne Unit; en el cas de l'alumnat matriculat als centres públics és dona aquest fet en una menor proporció, ja que la majoria o bé no finalitza el batxillerat o bé es decanta per incorporar-se al món laboral, dins el negoci dels seus pares o familiars.

En relació al grau d'integració troben dues situacions diferents:

- L'alumnat matriculat a centres públics s'ha d'adaptar, en determinats casos no amb massa èxit, a la cultura balear (llengües catalana i castellana; currículum i sistema educatiu; metodologia d'ensenyament-aprenentatge; hàbits i aspectes organitzatius del centre, etc.).
- Als centres britànics privats, malgrat l'alumnat d'origen britànic no sigui majoritari, tot l'alumnat (espanyol, alemany, britànic) s'ha d'adaptar a la cultura britànica: la llengua anglesa com a vehicular de l'ensenyament i la comunicació; el currículum anglès; unes metodologies de treball diferents, menys directives, sense la utilització tant abusiva del llibre de text, amb gran varietat d'activitats i opcionalitat; un sistema diferent d'avaluació; unes normes de disciplina diferent; diferent organització de centre, etc.

En relació al sistema d'avaluació, als centres privats, els examens de final de cicle són tipus l'antiga revàlida espanyola, és fan a totes les matèries (en anglès), vénen directament del Regne Unit en sobres tancats (tipus selectivitat espanyola); es realitzen a tots els centres educatius privats britànics que hi ha a Espanya el mateix dia i a la mateixa hora; la correcció es realitza al Regne Unit. Per tant, les notes responen a uns criteris molt matemàtics; no hi ha la possibilitat que el criteri personal del professor pugi ajudar a augmentar o disminuir la nota. Això dona una garantia de nivell acadèmic per l'entrada a estudis superiors universitaris.

També cal mencionar que dins el sistema educatiu del Regne Unit, aquesta rigidesa es compensada amb altres vies similars a la Formació Professional espanyola que permeten a tot aquell alumnat que no arriba als estudis universitaris, triar un altre itinerari formatiu cap a la seva inserció tècnica-laboral.

De totes maneres, pensam que el tarannà dels residents del Regne Unit a l'arxipèlag respon a aquesta idea que la seva cultura es la dominant a nivell mundial, l'anglès els permet viure perfectament a la comunitat balear sense esforçar-se a aprendre una altra llengua. En el cas de necessitar una altra llengua autòctona com a mecanisme de comunicació aquesta serà el castellà, només en un reduït nombre de famílies, generalment de parelles mixtes: espanyol (mallorquí)-anglesa més que anglès-espanyol (mallorquina) la llengua catalana és coneguda i valorada socialment pels seus membres.

Es solen donar molt de casos de matrimonis mixtes (anglès/sa- alemany/a, o d'altre nacionalitat europea) que tampoc valoren suficientment el coneixement de la llengua catalana.

Podem establir un cert paral·lelisme amb aquella idea pròpia de l'aristocràcia balear o de les classes socials més altres que consideraven (tal vegada hauríem de formular la frase en present) la llengua catalana (mallorquí, menorquí, eivissenc..) com una llengua de segona, de poble, etc.

Una nina de pares britànics que assisteix a classe dins un centre públic des dels 4 anys i a l'entrada a 1r d'ESO encara necessita suport lingüístic en català i castellà.

Això es una autèntica aberració que s'ha de corregir perquè, per exemple, a la gran majoria d'alumnat d'altres nacionalitats en un termini curt (de 3 a 6 mesos) assoleixen un

nivell de comprensió i expressió oral en català i castellà (més en aquesta segona llengua pel seu pes predominant a les Illes) suficient per seguir el currículum ordinari.

Dins les explicacions que se'ns han donat per comprendre aquest fet poden citar:

- El que ja hem dit anteriorment, és a dir, una manca de suport familiar cap a l'aprenentatge del català i en menor mesura del castellà a l'escola, conscient o inconscientment. És a dir, en molt de casos es tracta del fet que aquest alumnat britànic viu a un medi familiar i social proper en anglès, sense gaires relacions amb amics i coneguts autòctons.

- En el segon cas, hi ha una hipòtesi que diu que l'alumnat britànic es monolingüe i que per tant té més dificultat per aprendre una segona llengua, a diferència de l'alumnat balear autòcton o de gran part de l'alumnat estranger immigrat que la seva situació de partida és bilingüe en major o menor grau. Per exemple, qualsevol nin d'un país africà coneix la seva llengua materna i la llengua colonial; a l'igual que succeeix a molts de països llatinoamericans que coneixen el castellà i la llengua indígena.

- Per altra banda, l'anglès, amb el seu paper de llengua internacional, és conegut pràcticament per tothom, ja que sols ésser la llengua estrangera que s'estudia a pràcticament tots els sistemes educatius del món.

No obstant, la idea del nostre grup de feina és apostar per la integració lingüística i cultural d'aquest col·lectiu, dins la dinàmica de l'interculturalisme, és a dir, cal cercar vies i mecanismes de trobada i diàleg per canviar les coses.

Per part dels centres educatius que tenen un nombre important d'aquest alumnat hi ha una forta crítica a l'aïllament i la prepotència que "manifesten" les famílies del Regne Unit i com a conseqüència els seus fills/es, que deriva en moltes ocasions en conflictes disciplinaris i en fracàs escolar.

Cal trobar solucions perquè la cultura no es estàtica, la identitat tampoc, i a través de la comunicació i el coneixement mutu cal avançar en la línia de la seva integració social i cultural.

C.3.2.4.Família Senegal:

En els senegalesos que viuen a l'illa es poden apreciar diferents punts de vista i de formes de vida. Tenint en compte el creixement de la població en els últims anys es pot dir que són gent respectuosa, tranquil·la i no problemàtica que s'ha acostumat a viure amb religions i ètnies diferents.

La llengua oficial del país és el francès però existeixen diferents llengües natives: la més important és el wolof, seguit del toulouleur, peul, sérère, diola, mandinga i cada vegada s'està afavorint en els col·legis més l'aprenentatge de l'alcorà (les escoles àrabs ocupen un bon lloc); l'anglès es comença a partir de secundària juntament amb l'espanyol. Tot això forma un ventall de llengües molt gran que els dona facilitat en la integració en noves cultures.

Prova d'això és que tots els nens que han nascut a Senegal i després estudien aquí tenen dificultats en el principi però s'adapten molt bé en els seus centres, en poc temps parlen català tenint en compte les relacions que tenen en els col·legis i els amics que van coneixent, en canvi per als majors al no practicar els costa expressar-se però a l'hora d'escoltar comprenen bé el que es diuen.

La majoria d'ells han vingut no per voluntat pròpia sinó que la situació econòmica del país els obligà a sortir a la recerca d'un lloc on poden treballar i superar les dificultats que se'ls presenten diàriament. Volen treure les seves famílies endavant i al no trobar els mitjans en el seu país natal s'obliguen a deixar-lo tot.

Els primers a sortir del país són aquells que viuen en les zones rurals deguts a les sequeres que se sofreix de tant en tant sobretot en el nord del país, els joves no troben treball desplaçant-se en les grans ciutats després en l'estranger.

Dins la comunitat senegalesa que viu aquí existeixen moltes persones amb estudis o bé formació professional però al final de les seves carreres no van poder incorporar-se a cap treball o bé el que feien no els reportava suficients beneficis per a sortir endavant amb les seves famílies.

També existeix gent que va sortir del país per a estudiar a França i a altres llocs d'Europa però en acabar les seves carreres han optat per no tornar i quedar-se a treballar per les diferències en les condicions de treball i de sous.

Una vegada arribats normalment es dediquen a la venda ambulat, degut al fet que la persona que els ha acollit s'ha dedicat del mateix, o en alguns casos perquè han estat comerciants abans de venir. Altres ho fan mentre cerquen un altre treball o perquè simplement no tenen la documentació en regla i no els hi queda més remei perquè han de menjar i viure.

Però també hi ha un problema: als mercadillos no hi ha llocs vacants i es poden trigar anys per aconseguir una nova plaça. A més, en un mercat els exigeixen estar d'alta durant tot l'any i a estar al corrent de pagament en la seguretat social. I cada ajuntament posa les seves pròpies normes per als venedors: Alguns com el de Palma o el d'Inca lleven la llicència si s'està més d'un mes sense muntar el lloc. Això perjudica

molt a aquells que tenen la família a Senegal doncs si se'n van de viatge a visitar-los corren el risc de perdre el lloc.

Molts fan qualsevol treball mentre no tenen la documentació en regla però quan l'aconseguixen entren a treballar per compte aliè.

Viuen en grups d'amics i famílies a la mateixa casa com és costum a Senegal (5 i 6 persones fins i tot més en ocasions). En aquests casos comparteixen les despeses del menjar, del lloguer, etc... Alhora se senten més segurs per estar amb la seva mateixa gent.

Tots tenen familiars que han deixat enrere com dona, marit, fills, pares, mares i en alguns casos famílies llunyanes que viuen en la casa però depenen de les ajudes que se'ls mana per a sobreviure.

Solen aprendre el castellà d'una forma ràpida degut a la necessitat de treballar i relacionar-se amb la gent però el català els costa més, exceptuant els més petits, que tenen més facilitat d'aprenentatge i amb l'avantatge de les escoles i amics.

Són majoritàriament de religió musulmana i tenen dificultats a l'hora de practicar-la però com que al país d'origen conviuen amb diferents cultures, costums i religions s'adapten molt bé respectant el d'aquí però sense oblidar el que són.

Només hi ha un percentatge mínim que té habitatge propi a causa de les condicions que els exigeixen a l'hora de sol·licitar una hipoteca bancària: no aconseguixen un aval ni tampoc els estalvis per a l'entrada; altres, com duen poc temps treballant no tenen contractes de treballs fixos que els puguin garantir la compra.

Els enquestats han coincidit tots en la necessitat de que les institucions els prestin ajudes o facilitats per a superar aquestes dificultats (les d'habitatge).

La majoria viu en pisos de lloguer i confessa que paga preus alts i l'aconsegueix mitjançant particulars que coneix directament o a través de coneguts perquè en les agències es neguen a llogar-los pisos. Moltes agències no els hi ofereixen pisos, encara que en tinguin de disponibles, al·legant que són els amos que els donen ordre de no llogar-lo a immigrants (encara que sí a anglesos o alemanys).

Cada vegada hi ha més gent que s'anima a agrupar a les seves famílies. N'hi ha molts que han sol·licitat ja l'agrupació familiar a l'espera de les resolucions. Són persones que descarten tornar a Senegal algun dia, però sense tenir gens cert el futur.

Les famílies que són ja aquí reconeixen no tenir cap problema a l'hora de matricular els seus fills en les escoles però demanen més ajudes per a la formació dels fills, més control per part de les assistències socials, que els donin més informació sobre ajudes perquè molts ni tan sols saben on acudir per a demanar aquestes ajudes.

Dediquen molt de temps al treball i no passen el temps necessari amb els fills per a controlar que facin els deures correctament.

La majoria són famílies amb tres o més fills. Aquestes famílies nombroses són un fenomen considerat normal dins la seva cultura però la situació econòmica fa que es plantegin cada vegada més el tenir fills.

C.3.2.5.Família xinesa:

La immensa majoria d'immigrants xinesos que viuen a Mallorca no procedeixen de les grans ciutats industrials o riques com podrien ser Shanghai i Pequín. Provenen de regions i províncies d'un grau de desenvolupament econòmic i/o cultural relativament baix (FUJIAN, ZHEJIAN..), o de pobles ben allunyats dels principals nuclis urbans. Molts no tingueren, al seu lloc d'origen, l'oportunitat de rebre un nivell d'escolarització molt alt. Es troben casos d'alumnat que només parla el seu dialecte regional o provincial, i que amb prou feines saben llegir i escriure. No parlem ja de la possibilitat que compreguin un idioma estranger, o fins i tot que tinguin una mínima idea del sistema alfabètic que nosaltres utilitzem (la llengua xinesa no es compon de lletres, vocals i consonants, pertany a un sistema completament diferent).

Els motius de la seva vinguda a Mallorca són principalment econòmics, la recerca d'oportunitats, de feina, de riquesa i prosperitat material, i escapar-se de la pobresa, o fins i tot de la misèria. A Mallorca, la majoria treballa en restaurants xinesos; en tendes de "tot a cent"; o en empreses de construcció. El seu coneixement de les llengües oficials del país és primari, après de manera irregular i sense mètode a força d'haver de comunicar-se amb els clients.

El sou normal a Xina es de 30 euros mensuals, no obstant hi ha gent que guanya tant com a Occident, la qual cosa manifesta cada vegada més una polarització social (rics i pobres); són precisament aquests darrers el que opten per la emigració com a mecanisme de millora de la seva situació econòmica familiar.

L'itinerari bàsic, per ser més econòmic, consisteix en venir a Espanya via Alemanya.

Identitat cultural:

La majoria dels xinesos i xineses són persones de caràcter afable. No els agrada discutir, ni barallar-se ni ficar-se en problemes de cap tipus. Els xinesos residents a Mallorca també són generalment molt treballadors i tenen una gran força de voluntat per sortir de la pobresa que han conegut al seu país. Encara que el nombre d'immigrants xinesos creix constantment, amb prou feines se'ls veurà passejant pels carrers. Això és perquè es passen tot el dia treballant. Però dir que els xinesos són tancats i que no s'integren a la societat mallorquina no és del tot cert. N'hi ha molts que volen fer amics i relacionar-se, tenir una vida social íntegra. Si ens prenem la molèstia de conversar amb ells, ens adonarem que la gran majoria són molt humils i ben educats. Tres són en realitat les circumstàncies que impedeixen la comunitat xinesa integrar-se fàcilment a la societat que els acull:

- 1) les barreres del llenguatge
- 2) les interminables jornades laborals que assumeixen
- 3) el seu caràcter tímid.

No ha estat gens fàcil organitzar les entrevistes amb els adults xinesos que viuen a Mallorca. La majoria d'ells treballen tot el dia, ja sigui en restaurants xinesos o en botigues. Malgrat tot, hem aconseguit entrevistar formalment a tres persones cara a cara; dues a través del fil telefònic; i mantenir una conversa bastant informal durant una sortida

nocturna a un restaurant xinès de Palma. Amb l'objecte de recaptar més informació, també anotem l'historial dels pares dels alumnes xinesos entrevistats en el seu moment. Finalment, alguns amics i coneguts mallorquins que per diversos motius tenen estreta relació i comunicació directa amb les famílies xineses de Mallorca, s'han prestat generosament a compartir les seves observacions per a complementar aquest informe que aquí i ara presentem.

La família xinesa a Mallorca des dels anys 80.

A partir de les converses informals mantingudes amb la propietària d'un conegut restaurant xinès de Palma, vam descobrir algunes dades sorprenents i interessants. Segons ella, el nombre actual de xinesos residents a Mallorca distaria moltíssim i amb escreix dels tres mil que era la xifra més o menys oficial que teníem en el cap. Per respecte i sensibilitat cap el tema dels immigrants il·legals, no aprofundim en el tema pel que no sabem el nombre exacte que aquesta persona hagués suggerit. Aquesta senyora ha viscut a Mallorca al llarg dels últims trenta anys. La seva opinió ens ha semblat una bona referència per a acostar-nos un poc més a la comprensió de la realitat de la població xinesa resident en la illa.

Afirma que pertany a la “primera generació” de xinesos que van arribar a Mallorca, la majoria dels quals procedien de Xangai. El motiu de la seva vinguda va anar que un oncle seu havia obert recentment un restaurant xinès en la illa. Recorda que, a part de Xangai, també havia immigrants de la província de Cantó. En aquesta època els restaurants preferien que els xefs contractats fossin de Cantó, atès que, amb gran diferència, podien cuinar les receptes més saboroses i populars. Fa trenta anys no havia tanta població xinesa a Mallorca i els bitllets d'avió a Xina eren molt cars comparats amb els preus actuals. Aquesta dona diu que no va poder permetre's visitar a la seva família durant els primers deu anys de la seva estada aquí. La decisió d'abandonar Xina, ens la descriu com una eterna autopista d'una sola adreça sense sortides ni canvis de sentit. Diu que la seva vida a Mallorca durant els primers anys va ser molt difícil, que trobava molt a faltar a la seva família i que no parlava l'idioma del país. Se sentia trista i sola. Sovint es passava les nits plorant, o repassant frases soltes en castellà apreses dels clients del restaurant. Va treballar amb el seu oncle durant tres anys, fins que al quart any el seu marit i els seus dos fills (que havien quedat a Xina) van poder reunir-se aquí amb ella. Els quatre van viure en la casa del seu oncle durant els primers anys, fins que ella i el seu marit van aconseguir estalviar suficients diners per a mudar-se i muntar el seu propi restaurant.

Durant la conversa mantinguda, la dona va demostrar fluïdesa en xinès mandarí, castellà i català indistintament. Va afirmar haver après castellà i català pel seu propi compte, solament escoltant parlar als clients del restaurant. A partir dels anys 90, a més de restaurants xinesos, van fer la seva aparició les primeres botigues xineses (de roba, calçat i souvenirs) tant a Mallorca com en la resta de l'estat. És a partir d'aquesta dècada quan la procedència dels immigrants xinesos es diversifica, segons aquesta senyora. Shanghai deixa de ser la principal província xinesa emissora d'emigrants, i altres províncies com Zhe Jiang i Fu Jian se sumen al fluxe poblacional. Al preguntar-li quants parents té actualment a Mallorca, va respondre que aproximadament uns trenta.

La família xinesa a Mallorca actualment:

a) Llenguatge i educació

La majoria dels estudiants adolescents xinesos entrevistats eren de les províncies de Zhe Jiang o Fu Jian, coincidint amb el que comentava l'ama del restaurant. Un alt percentatge té un o dos germans vivint en la illa. Viuen, o bé a casa dels pares, o bé a casa d'algun parent proper. Els pares d'aquests nois no parlen ni castellà ni català a casa, sinó els seus dialectes originals. En els escassos casos en els quals poden parlar castellà o català, ho van aprendre en el treball, pescant frases soltes diàriament, i no és molt el que poden parlar. Una de les dones entrevistades no va saber escriure la seva adreça ni en castellà ni en xinès. Dos de les dones entrevistades ni tan sols sabien conversar mandarí, que és la llengua oficial en totes les províncies de la República Popular Xinesa. Deduïm de tot això que el nivell cultural dels adults xinesos residents a Mallorca no és, en general, molt alt. Els xavals que entrevistem ens van dir que els seus pares, a Xina, tot just havien acabat estudis de primària o els primers anys de secundària. Aquest fet ens ho van confirmar tres dels adults entrevistats, i que es feia extensiu als seus marits o dones, segons ens van dir.

Quan se'ls pregunta si els agradaria millorar el seu català / castellà, totes les persones entrevistades van respondre que sí, perquè creuen que facilitaria les seves relacions laborals i les seves vides a Mallorca. No obstant això, la realitat és que cap d'aquestes persones va realitzar mai cap curs per a immigrants d'aquests idiomes, a causa de una o més de les següents raons:

- horari de treball excessivament llarg i inestable
- impressió que els cursos d'idiomes són cars
- vergonya de preguntar informació relativa a cursos d'idiomes per a estrangers
- manca d'informació sobre a on dirigir-se per a realitzar aquests cursos.

b) Per què han vingut a Mallorca?

La majoria dels adults consultats han vingut a la recerca d'oportunitats de treball. L'elecció de Mallorca, o Espanya, no es deu a cap motiu en concret, sinó més aviat al fet de tenir parents en la illa que requerien treballadors o ajudants. Tant els restaurants xinesos com les botigues xineses consideren en primera instància parents i amics o coneguts del seu mateix lloc d'origen i procedència a l'hora de contractar treballadors. Un altíssim percentatge treballen en restaurants o botigues xineses, o en el ram de la construcció. Els seus sous, segons diuen, no són molt alts, encara que sí millors que els que cobraven a Xina. En cap cas expliciten les quantitats exactes que reben mensualment pels seus treballs.

c) Avantatges socials

Quan són consultats sobre si sabien que tots els residents a Espanya (inclosos els il·legals) poden gaudir fins a cert punt dels avantatges socials (piscines públiques, biblioteques, mèdics i centres de salut entre altres), algunes persones entrevistades van confessar que certs membres de la seva família resideixen en la illa sense papers, i que

per això creien que no estaven autoritzats a no-res; uns altres reconeixien no saber exactament a quins avantatges socials tenien accés.

Quan se'ls preguntar si havien visitat un metge a Mallorca en alguna ocasió, la resposta majoritària fou "mai". Quan estan malalts es queden a casa descansant, compren medicines de la farmàcia que no requereixen recepta i busquen consell d'altres famílies xineses. Una de les persones entrevistades va sofrir un dolor agut fa alguns mesos. Va pensar que havia de visitar un metge i, en lloc de fer-lo en qualsevol centre de la seguretat social a Mallorca, va prendre un avió a Barcelona per acudir a la consulta d'un especialista en medicina xinesa. Li preguntem per què, i va respondre que no parla ni castellà ni català, i que per tant es veia incapaç de comunicar les seves molèsties. En canvi, a Barcelona, hi ha mèdics xinesos especialistes en medicina oriental xinesa amb les quals aquesta persona va poder entendre's fàcilment.

d) Objectius i/o expectatives a Mallorca

La totalitat de les persones entrevistades respon que els seus plans per als pròxims tres anys són "continuar treballant i estalviar una mica de diners". Cap d'ells espera tornar a la Xina, ja que veuen moltes més oportunitats a qualsevol altre país.

e) Expectatives per als seus fills

Tots desitgen que els seus fills puguin arrelar a Espanya i viure aquí. Creuen que pel simple fet d'anar a l'escola, els seus fills aprendran (automàtica i instantàniament) els idiomes del país i que aquest fet en sí ja garanteix la seva formació acadèmica, si no de manera immediata, sí a curt o mig termini. Encara que alguns dels entrevistats entenen o intuïxen les dificultats que puguin experimentar els seus fills en el seu procés d'escolarització i adaptació al nou mig, confien que compreguin i assimilïn les noves circumstàncies i s'esforcin al màxim per a sortir endavant.

Quan se'ls pregunta si volen que els seus fills treballin a Mallorca en el futur, tots els entrevistats responen afirmativament. Alguns desitgen que els seus fills els ajudin en les botigues o en els restaurants quan acabin els seus estudis; a uns altres els agradaria que muntessin els seus propis negocis a Mallorca; i alguns altres somien amb que els seus fills vagin a la universitat, sigui en la illa o en la resta de l'estat espanyol.

Algunes de les raons per les quals desitgen que els seus fills romanguin a Mallorca són les següents:

- No volen deixar als seus fills sols a Xina mentre ells treballen aquí.
- A Xina hi ha massa gent i molta competència. A Espanya toca haver-hi més oportunitats de treball.
- Desitgen que els seus fills aprenguin un idioma estranger, de manera que fins i tot si decideixen regressar a Xinesa en el futur aquest coneixement els pugui ser útil.

f) La vida a Mallorca

La majoria dels xinesos varons treballen més hores que un rellotge (caps de setmana inclusivament). No passen molt temps amb els fills perquè sempre estan ocupats. Un dels pares entrevistats (varó) va dir: “Quan m'aixeco, ja s'han anat al cole. Quan torno a la nit, és tan tard que ja dormen”.

Pel que refereix a les dones, algunes d'elles treballa, però la gran majoria només ho fa a l'estiu, quan creix la demanda de treball a les botigues i restaurants. Durant el temps que no estan contractades, treballen a casa, cuinant o cuidant els fills. El seu cercle social es limita als seus parents més propers (tots ells xinesos, per descomptat) que casualment solen ser veïns seus. Quan se'ls pregunta si van de compres, al cinema o al teatre, o si surten de tant en tant amb amics i/o parents, tots responen que “no molt sovint”. En el seu temps lliure, normalment es queden a casa mirant pel·lícules en format DVD o programes de la televisió xinesa via satèl·lit. Els diumenges i festius, la majoria de les famílies surten a passejar juntes (si fa bon temps), o es queden a casa, o visiten als seus familiars, parents i amics xinesos més propers.

g) Relacions amb els fills

Per a començar aquest punt, m'agradaria dir que a Àsia, les relacions entre pares i fills no són per res les mateixes que en els països occidentals. A Àsia, els fills estimen als seus pares així com els pares estimen als seus fills; però aquest amor no s'expressa ni de bon tros tan obertament com a Occident. Per exemple, els xinesos tot just es besen o s'abracen, i la frase “t'estimo” no s'utilitza tant entre membres de la mateixa família. La gran majoria dels fills té un cert grau de temor (per petit que sigui) barrejat amb el sentiment de respecte que sent cap als seus pares.

Pot ser que, influïts per la cultura occidental, els xinesos s'estiguin tornant cada vegada un poc més expressius, però la gran majoria de famílies xineses encara segueix el model tradicional on impera la convenció: la comunicació gairebé mai és directa i oberta, i cada persona complix el seu paper, el seu rol establert prèviament (els fills obeïxen i respecten als seus pares, la dona cuida de la casa i dels fills, i el pare és el cap de família encarregat de subministrar el sustento diari). És per això que treballar tantes i tantes hores, deixant la dona i els fills a casa és una mica “justificable” per a aquestes famílies; igual que el fet de la dona quedar-se a casa és “normal” i en cap cas no s'entén com “discriminatori”.

Totes les persones entrevistades afirmen que tenen bones relacions amb els seus fills, encara que la majoria reconeix no entaular converses “profundes” amb ells. Si se'ls pregunta si els seus fills alguna vegada comparteixen els seus problemes escolars o si els expressen els seus sentiments més íntims, la majoria d'entrevistats es mostren confusos i dubitatius, sense saber què respondre. Alguns dels pares entrevistats afirmen que els seus fills mai els han expressat malestar pel fet de viure a Mallorca o l'existència de cap tipus de problemes en el col·legi. Uns pocs confessen que en alguna ocasió i com “de passada”, els seus fills han comentat no sentir-se completament còmodes dintre de l'ambient escolar mallorquí, però que com pares consideren això com part d'un procés normal. En qualsevol cas, cap dels pares entrevistats ha requerit mai l'ajuda o el suport de

professionals per als seus fills, ni han sol·licitat reunions amb els professors o assistents socials, ni psicòlegs, ni tan sols compartir aquest tipus de conversa amb altres famílies xineses. Segons les nostres observacions, les raons podrien ser:

- que els pares no posseïxen els coneixements per a advertir la potencial gravetat del problema que afecta als seus fills;
- que estan massa ocupats treballant per a atendre les necessitats psicoafectives dels seus fills;
- que prefereixen no pensar que tenen problemes (encara que els tinguin) perquè al ser immigrants creuen que manquen (o de fet pot ser que manquin) dels mitjans necessaris per a afrontar aquests problemes.
- que encara que sàpiguen o reconeixin que els seus fills tenen problemes i necessiten ajuda, al no estar familiaritzats amb l'entorn (llengua, cultura, etc.) no saben o no poden sol·licitar aquesta ajuda;
- que ignoren absolutament qualsevol problemàtica sobre els seus fills perquè aquests no volen ni preocupar-los, ni empipar-los, ni avergonyir-los;
- que desconeixen completament qualsevol problemàtica sobre els seus fills perquè els professors de l'escola no l'han, o bé poguda o bé sabuda comunicar per manca de les eines del llenguatge.

C.3.2.6. Família Búlgara

A l'igual que en el cas de les nacionalitats senegalesa i xina, la visió de la família búlgara a les Illes Balears l'ha realitzada una persona de Bulgària, la qual cosa es manifesta en determinades expressions que hem volgut recollir al text següent i que poden resultar una mica curioses, no obstant, manifesten una major puresa en la captació de quina és la visió des del punt de vista d'aquestes famílies.

Com diu la nostra col·laboradora, per a les famílies búlgares, el més important es que els seus fills i filles tinguin la possibilitat d'estudiar a la Universitat i els pares faran tot el possible per aconseguir aquest objectiu (a Bulgària i aquí). Els estudis són el millor vehicle de progrès i de promoció social i econòmica.

En aquest cas, el doblers no tenen importància. La mentalitat búlgara sempre ha estat així, possan l'ensenyament per damunt tot. L'expressió "sortir de l'escola" no existeix.

Una de les famílies entrevistades diu: "La nostra filla vol estudiar a la Universitat i això ens fa molta il·lusió. Això és el més important per a la nostra família".

Com diuen els pares, la única dificultat és el català, perquè l'alumnat búlgar està acostumat a una feina molt sèria a l'escola. Normalment arriben aquí molt preparats i són responsables i aplicats.

Quan arriben aquí, les famílies búlgares posen els seus fills en una situació molt greu per tot el que suposa canvi d'escola, de sistema educatiu, de grups d'amics, etc. Als nins no els hi agrada sortir del seu país, de casa seva, partir del seu entorn, del seus amics, familiars, etc., però a la vegada entenen que és un fet necessari per a la família.

Els nins són molt adaptatius i poden superar totes les dificultats que sorgeixen a la vida i dins l'escola de Mallorca, a on han d'aprendre al mateix temps, dos idiomes estrangers, nous continguts, noves formes de treball, nous companys, etc.

A vegades això implica passar molts de nervis, preocupacions, cansament, però el desig de sortir endavant i demostrar les seves possibilitats és el més fort de tot. Com ens comenta una mare, com a conseqüència de 2 anys a batxillerat, la seva filla té el sistema nerviós destroçat, però vol seguir estudiant.

Per als pares, les notes dels seus fills aquí no tenen massa importància. El que més valoren és la qualitat i la durabilitat (la resistència) del coneixement. No és possible fer una comparació dels dos sistemes educatius, doncs són molt diferents. No obstant, com diu una alumna entrevistada: "A Bulgària vaig obtenir un desig d'obstinació per aconseguir més èxits, que aquí m'ha ajudat per sortir endavant".

Per altra banda, en moltes situacions els fills i filles búlgars esdevenen mediadors entre les cultures de les dues nacionalitats, són els creadors d'un futur i un món millor.

Altres aspectes i conclusions de les entrevistes a les famílies són:

- La matriculació dels fills als centres educatius normalment s'ha realitzat per proximitat al domicili, ja que la situació econòmica és un factor de primer ordre.
- La relació família búlgara i escola és molt bona, el respecte mutu es notable. Així com entre alumnat búlgar i professorat de Mallorca.
- La sociabilitat búlgara és bona amb altres nacionalitats, no obstant, és evident que les xarxes més fortes es troben entre altres famílies també búlgares.
- També les famílies manifesten trobar-se molt bé aquí, es senten ben acollits malgrat totes les dificultats administratives relacionades amb els papers i manifesten la seva satisfacció per l'entrada en la UE i els avantatges que això suposa.
- Les famílies búlgares són geloses de la seva intimitat, no viuen amb altres, generalment viuen a un pis i els seus fills tenen un espai suficient per estudiar.
- La participació d'aquestes famílies als centres educatius és poca, perquè deleguen en ells l'educació dels fills. No tenen massa informació de com funciona el sistema educatiu de Mallorca, etc. La informació que més entenen té a veure amb el calendari escolar, els dies de festa, etc.
- Les famílies donen molta importància als deures escolars, i els seus fills i filles passen molt temps fent aquestes, ja que surten poc al carrer i passen molt temps a casa seva. A Bulgària els nins tenen més deures i menys temps lliure que aquí.

C.3. Resultats per famílies

Menorca

C.3.3.1. Britàniques

C.3.3.2. Senegaleses

C.3.3.3. Xineses

C.3.3.4. Búlgares/romaneses

C.3.3.Menorca

- S'ha detectat una **baixa participació** de la família a l'escola, que és un fet general (autòctons i immigrants). És una realitat que cada vegada més els pares deleguen en la institució escolar l'educació dels seus fills. Per motius ben diferents, tant els pares autòctons com els immigrants esperen que els centres educatius assumeixin la transmissió de valors que abans corresponien a la família i que ara estan delegats a l'escola.
- En una situació d'immersió intercultural, la **participació efectiva** de les famílies en els centres resulta fonamental. Per tant els centres educatius haurien d'obrir els canals de comunicació perquè aquesta participació resulti més eficaç: Canviar la dinàmica de les reunions de pares, donar informació en termes d'intel·ligibilitat, afavorir la comunicació entre els d'aquí i els de fora, implicar-los més dins els centres amb activitats concretes i al llarg de tot el curs.
- La feina de dones i homes a la nostra societat d'avui, el ritme de vida existent actualment, la publicitat que indueix cap al *consumisme* i moltes altres qüestions, són els arguments amb les quals les famílies justifiquen el fet que els seus fills quedin llargues jornades a l'escola.
- Les relacions del centre amb les famílies estrangeres és bona, no obstant, la participació d'aquestes dins la vida del centre es mínima. De qualche manera també deleguen en el centre l'educació dels seus fills i no estan acostumats a participar, o no tenen temps o no entenen el què es diu perquè les **reunions de pares** no estan pensades ni programades per les seves necessitats.
- La dinàmica del procés migratori és una realitat que ha d'estar assumida pels centres de forma ineludible. Al arribar, tant els pares com els seus fills estan vivint un procés de dol migratori que, més en el cas dels adolescents, pot provocar desajustaments emocionals i cognitius d'importància.
- Moltes famílies d'aquestes nacionalitats no estan integrades als altres nivells socials, per tant l'escola representa el mirall del que fan a altres instàncies. Resulta imprescindible un treball en xarxa amb altres institucions.
- La manca de comprensió de la llengua catalana, estesa com a vehicular als centres educatius, i dels continguts propis del sistema educatiu, també actuen negativament en una possible participació escolar. És necessari oferir-los informació sobre possibilitats d'adquisició de les llengües oficials. Al mateix temps seria interessant donar-los possibilitats de continuar perfeccionant la seva llengua.
- Els **prejudicis** de la societat d'acollida envers aquestes famílies també actuen de forma negativa i paral·lela.
- El fet de no tenir una **xarxa familiar** d'assistència diària, com tenen moltes famílies autòctones, pot provocar que no puguin disposar de persones al seu voltant que quedin a la cura dels seus fills, per assistir a reunions a l'escola o a l'Institut.

- I, també, les necessitats econòmiques que es tradueixen amb llargues jornades laborals fa que no disposin del temps ni de les motivacions per constituir part de les APIMAS. A un centre comentaven l'assistència per primera vegada d'una mare marroquina com un cas excepcional.
- La majoria de les famílies no reconeixen les funcions de les institucions escolars, el vocabulari, la finalitat, etc. Necessiten més informació, més voluntat d'apropament per part dels centres i oportunitats de participació real dins la **comunitat escolar**.
- Com a conclusió final, es pot dir que el model de família tal i com està constituït actualment en la seva vessant multicultural, no s'integra en l'organització oficial dels centres. Es fa necessària una coordinació entre totes les institucions dins un **treball de xarxa**.

C.3.3.1.Famílies britàniques

Informe de les entrevistes realitzades a famílies britàniques en relació amb la integració dels seus fills al sistema educatiu Balear

1 . Dades generals familiars

Les quatre famílies entrevistades representen unitats familiars nuclears, - una d'elles està en procés de separació - de pare, mare i fills que viuen en la majoria dels casos en habitatges propis en determinats llocs de s'illa, generalment al voltant de la ciutat de Maó i a les afores dels pobles d'Alaior i Sant Lluís.

Tres de les famílies han escolaritzat els seus fills a l'escola pública i una d'elles a la concertada. Es tracta de dos centres públics i dos de concertats. Els pares són persones d'edat mitjana, d'entre 39 i 53 anys; treballen en el sector serveis (jardineria, constructora, tenda de decoració i administració de propietats), algunes de les mares ajuden al seu marit en època de temporada i les altres fan de mestresses de casa.

La majoria diu que guanyen suficient diners com per viure còmodament durant tot l'any, a pesar d'admetre que l'hivern és més dur perquè no hi ha tanta feina. Viuen entre noltros des de fa entre dos i sis anys. Cap de les famílies ha mantingut les entrevistes en castellà. Encara no han adquirit un vocabulari mínim per fer-se'n entendre, per lo qual l'entrevistadora ha hagut de parlar en anglès.

Tots els fills són de nacionalitat britànica. Poden viure com a residents estrangers renovables sense límit de temps. En l'actualitat, tots els entrevistats tenen residència legal a Espanya. Diuen que no veuen la necessitat de fer-se espanyols perquè tenen un passaport prou fort com per no renunciar mai.

2 . Dades del procés migratori familiar

La majoria de famílies coneix Menorca des d'abans de venir a viure perquè va ser el lloc de destinació de les seves vacances d'estiu durant molt de temps. Altres diuen que tenien amics ó familiars que els hi han proporcionat la informació bàsica per poder venir a situar-se entre noltros.

La motivació bàsica per venir a viure aquí és la proximitat amb el seu país - ja que poden anar i venir constantment - i, al mateix temps la gran diferència climàtica que els proporciona més salut i benestar. Cerquen una vida més relaxada i senzilla, més "europea" (mediterrània) amb més tranquil·litat i seguretat. Fugen de la contaminació, l'estrès de la vida moderna, les grans superfícies, la llibertat retallada dels fillets en les grans ciutats, la massificació.

Totes elles formen part d'una "xarxa informal" creada des de fa molt de temps entre la colònia britànica. Disposen d'informació fluïda i actualitzada constantment que els

proporciona els elements bàsics i mínims per estalviar temps i energies des del primer moment d'arribada.

Fins i tot compten amb una revista que es diu "Roqueta" – versió anglesa local de les "Pàgines grogues" - en la qual poden trobar des d'esdeveniments socials a informació concreta de temes que els poden interessar. També disposen d'unes pàgines escrites en anglès amb informacions puntuals que surten cada setmana al "Diari Menorca".

Per tant, estem parlant d'un col·lectiu que disposa d'una sèrie d'avantatges d'infraestructura que funciona des de fa unes quantes dècades, creada en funció d'una forma de pensar i d'actuar molt pragmàtica, a imatge i semblança de la seva idiosincràsia anglesa.

3 . Dades escolars al Regne Unit

Tots els entrevistats afirmen que es poden trobar moltes diferències entre els dos sistemes educatius. Els pares d'alumnes escolaritzats a primària i a ESO diuen que allí serien impensables les sortides i entrades als centres tal i com es fan aquí. Hi han més controls de tot tipus.

Solament en un cas la seva filla estava escolaritzada en un centre privat. La resta ho feia en centres de titularitat pública. En aquest tipus de centres, el professorat està molt pressionat perquè està essent avaluat constantment per l'administració. Dins el punt de vista dels pares, això ha fet que la qualitat de l'ensenyament hagi davallat considerablement perquè el professorat no està tan interessat en l'atenció directa als alumnes, com en aspectes més formals i burocràtics.

En la majoria de centres han de portar uniformes, la disciplina és més rígida, no es pot cridar a un professor pel seu nom de pila sinó amb al tracte de *Miss.* ó *Mr.* La diferència amb el nostre sistema és que ells consideren que aquí els alumnes es disciplinen ells mateixos, tenen una atenció més individualitzada i més propera amb el professor, qui sap escoltar-los activament i de forma més afectuosa.

No han de fer tants de deures fora del centre, estudien d'una altra manera, de forma més grupal, els horaris són molt diferents. Els esports són considerats des d'un punt de vista més competitiu. Tenen més assignatures opcionals però no aprenen tants d'idiomes. Diuen que la base és millor aquí perquè profunditzen més.

En general tots coincideixen en afirmar que els resultats acadèmics eren allí més satisfactoris, però no es mostren preocupats. El desajustament està causat segons les seves paraules, a causa dels idiomes que han d'aprendre aquí.

4 . Dades escolars a Menorca

En general es mostren satisfets amb l'ensenyament que reben els seus fills. Veuen que dia a dia estan més integrats a la vida d'aquí, a pesar de que la majoria admet que els

seus amics i els dels seus fills pertanyen a la colònia anglesa i que constantment van i venen al seu país i reben persones i filllets anglesos a casa.

Tenen un bon concepte dels centres en ambdós casos, tant dels públics com del concertat. Aquest darrer no s'ha triat perquè és catòlic sinó per la seva bona fama dins la colònia anglesa.

Entre el que més valoren els pares són les actituds de les persones que s'han trobat aquí, la llibertat, i la forma de ser en general. El que menys valoren és el fet que es formin grups d'al·lots per procedència de dins ó fora (menorquins *versus* estrangers).

A pesar de no sentir cap tipus de discriminació, a vegades són el centre de burles per part dels companys que els anomenen "*guiris*". Els pares demanen a l'entrevistadora què significa aquesta paraula.

També valoren les ajudes "extras" que reben en funció de l'aprenentatge dels idiomes locals, però admetien que troben molta burocràcia en qüestió de papers per a l'escolarització.

L'aprenentatge del català suposa un greu problema per als alumnes anglesos que inicien la seva escolarització a Balears i és un fet quasi bé inabastable pels pares que ni tan sols han parlat mai en castellà. A alguns els preocupa el fet de no poder ajudar-los a fer les seves tasques a diari.

El idioma és, doncs, un dels primeres entrebancs que troben els pares però no l'únic ja que veuen dificultats també en l'aprenentatge de les matemàtiques perquè s'utilitza un altre sistema i metodologia d'ensenyament.

5 . El procés migratori dels adolescents anglesos

Tots els alumnes mantenen lligams afectius amb el seu país, però tenen moltes oportunitats de viatjar al llarg de l'any i també de poder rebre les persones que s'estimen de forma freqüent, per tant no s'han escoltat casos d'excessiva enyorança. En realitat la colònia anglesa disposa d'unes condicions extraordinàries de suport en relació als altres col·lectius d'immigrants. En realitat no se'ls considera dins aquesta condició, sinó com a estrangers. Aquesta diferenciació dóna a entendre que la diferència de distinció és de classe social.

La majoria dels pares dels adolescents espera que els seus fills continuïn estudiant en el seu país una vegada finalitzat el batxiller. Solament en un sol cas es va admetre la possibilitat d'anar a Barcelona ó Madrid. Els fills ho saben i consideren que estan aquí de pas, que la seva estada i les seves experiències actuals seran tan sols una anècdota en les seves vides, per tant no veuen la necessitat d'implicar-se socialment ni d'esforçar-se en l'aprenentatge dels idiomes.

6 . L'adolescent en el centre

Segons afirmen els pares, l'acollida va consistir en una xerrada en anglès amb la cap d'estudis explicant el funcionament del centre i poca cosa més. Tampoc creuen que es faci un reconeixement especial de la seva nacionalitat dins la classe. Reconeixen com a molt important el suport individualitzat que se'ls ha brindat al començament i la implicació d'aquests professionals en la rebuda dels seus fills nouvinguts.

Reconeixen que al principi, als més petits els hi resulta dura la integració al nou medi escolar per les situacions que es creen de timidesa i desajustament però que en pocs mesos va passant. Una de les mares expressa que ha hagut casos de *bullying* escolar entre els mateixos alumnes anglesos del tercer cicle, que es va solucionar dins el mateix curs escolar.

Els adolescents participen en les activitats extraescolars amb normalitat. Els hi agraden els esports i els practiquen habitualment: Bàsquet, rugby i futbol són les seves preferències entre els al·lots. Ball, gimnàstica, hípica i natació entre les al·lotes.

Els seus fills no han perdut l'hàbit de llegir des de que han arribat, però ho fan sempre en anglès. Consumeixen tot el seu temps lliure en Internet, - generalment utilitzen el *Messenger* amb els amics llunyans - i també usant el mòbil i la *Play station*.

Es queixen de la comunicació família - escola: No entenen ni les circulars ni el contingut de les reunions presencials que es fan. Per aquest motiu, demanen constantment que es facin amb un guió bàsic en anglès.

Les mares estan més implicades que els pares, però diuen que el pare s'implica en el mateix nivell quan es tracta de ajudar al seu fill.

7 . L'alumnat britànic en la família

Tots els alumnes disposen dels mitjans necessaris per poder estudiar en condicions òptimes. El temps de dedicació varia segons sigui l'època d'exàmens, però amb una mitjana de 45 minuts cada dia.

Diuen que a Anglaterra no hi ha tant d'exàmens ni de controls de forma tan intensiva com aquí. Els pares no s'impliquen molt en la educació dels seus fills. No poden ajudar per les dificultats idiomàtiques i no fan l'intent d'estudiar els idiomes locals.

No saben diferenciar entre el català i el menorquí, pensen que són dos idiomes diferents. Desconeixen el significat de les festes tradicionals menorquines però participen de forma anecdòtica, sense entendre què passa. Pe ex: "*El entierro de la sardina*", "*S'avia Quaresma*" ... etc. Els seus fills actuen com a traductors idiomàtics i també fan de mediadors culturals perquè han d'explicar als pares els costums d'aquesta societat.

En opinió de bastants professors, en determinades zones de l'illa, darrerament han vingut bastants famílies desestructurades a viure a Menorca. El sentiment generalitzat és el de "tot val" i deixen total llibertat als seus fills per anar i venir lliurement sense posar límits.

Això està creant bastant de problemes als centres que els acull i presenta una problemàtica bastant específica.

8 . L'adolescent i el seu entorn pròxim

L'entorn pròxim d'aquests adolescents està limitat al seu nucli familiar, pares, germans i als amics que han fet dins el centre, uns quants alumnes autòctons i també majoritàriament a uns quants amics del seu cercle d'anglesos.

Els seus interessos giren al voltant de la cultura britànica, no perden les seves arrels en cap moment i consideren que tornaran més tard ó més aviat als seus orígens.

C.3.3.2. Família senegalesa

Informe de la entrevista realitzada a la família senegalesa en relació amb la integració dels seus fills al sistema educatiu Balear

1 . Dades generals familiars

La família entrevistada va ser la única que va estar disponible en el moment de fer el treball de camp. Les altres dues no estaven presents a l'illa, una per raons de viatge i l'altra per raons d'impossibilitat material de viure al costat del seu fill que ha viatjat clandestinament. L'única família entrevistada és bastant representativa de la realitat que viuen les famílies africanes a l'illa.

En el moment de l'entrevista estaven presents dues filles que feien de traductores de la seva mare, ja que el pare estava de vacances al Senegal.

Referent a l'habitatge: Viuen en un pis de lloguer a la barriada obrera d'Andrea Dòria, consistent en una sèrie de blocs d'edificis ocupats des de fa temps per famílies d'andalusos que en els darrers anys han deixat pas a famílies immigrants del tercer món. El pis és petit tenint en compte que viuen 6 persones: pare, mare, filles i avis. Es troba en bones condicions d'ordre i neteja. En el segon pis viu una altra germana amb la seva família amb la qual es mantenen constants relacions d'intercanvi.

Es tracta d'una família dividida, ja que la composició de família és nuclear amb 7 membres (pare, de 54 i 47 anys, i cinc fills) en la qual tres dels fills majors encara viuen al Senegal, esperant que en poc temps puguin reunificar-se.

2 . Dades del procés migratori familiar

L'itinerari migratori que s'ha seguit és el següent: primer va venir la mare tota sola "de vacances" en el any 2000, perquè el seu pare ja hi era i havia aconseguit feina i vivenda. Va deixar tota la família al Senegal i es va llançar a la tasca d'aconseguir feina i un lloc per anar reclamant la resta de la família i, segons les seves paraules, "*una vida mejor para sus hijos*". El viatge sempre es va fer directament cap a Menorca.

A l'any següent va venir el pare amb la filla petita, una de les al·lotes entrevistades, que també estava present. L'any 2004 va venir la filla major, que feia d'intèrpret.

Tots ells tenen la residència renovable cada dos anys, la qual cosa els hi permet fer feina; la mare en un restaurant de cuinera i la filla major de cambrera. El pare, que es troba actualment en situació d'atur ha fet feina sempre amb contracte laboral al igual que la resta de membres. El diners que guanyen entre tots els hi serveix per pagar les despeses mensuals i poder anar al Senegal una vegada cada dos anys.

3 . Dades escolars al Senegal

Tots els fills – de 13, 18, 20, 27 i 28 anys - són nascuts al Senegal i han estat i continuen escolaritzats allí a centres privats. L'ensenyament públic pràcticament és inexistent perquè diuen que els alumnes no fan res, i la majoria de famílies han de recórrer a la privada, pagant cada més un equivalent a 30 Euros mensuals que envien cap al seu país cada mes per a l'escolarització dels fills que encara viuen allí. L'ensenyament també és obligatori fins al 16 anys.

Consideren que els resultats acadèmics que han obtingut allí són més alts perquè els hi resultava tot més fàcil, no solament per la qüestió lingüística. Tenen un alt concepte de l'educació que s'imparteix en el nostre país.

Les expectatives d'estudi en el Senegal són gairebé impossibles perquè implica molt de sacrifici pels pares a tots els nivells. Veuen que aquí el sacrifici serà menor de cara al futur dels seus fills.

Quant les normes i sistema de disciplina als centres, allí diuen que són més dures i estrictes, que no es pot contestar al mestre de qualsevol manera i que la figura del professor sembla ser més formal, correcta i severa que la que troben aquí.

En la conversa es va notar que les filles encara conserven llaços d'afectivitat amb el país dels seus pares però que, per la seva manera de parlar i de vestir, ja estan completament occidentalitzades. Aquestes al·lotes no tenen cap dificultat en parlar en castellà. Encara que són una generació pont, estan vivint un xoc cultural. El desfament generacional és cada vegada més manifest, ja que aquesta segona generació es troba entre dos models de família i de societat bastant oposats.

4 . Dades escolars a Maó

El fet que els pares hagin cercat un col·legi més proper al domicili familiar i no se l'hagin concedit és un fet que es va posar de manifest ja que per saturació de places la seva filla va haver d'anar a un centre de primària allunyat del lloc de residència. Demanen que es tingui més en compte aquest fet de proximitat a la residència familiar. El centre de secundària va ser el que ells van triar.

Les assignatures que més li agraden a la seva filla són Castellà i Anglès, no tant el Català, a pesar de la preferència pels idiomes. Aquest idioma li costa més i la seva família no la pot ajudar perquè ni tan sols la germana gran ho sap.

Dins les avantatges i inconvenients que han vist en referència als sistemes educatius entre un país i l'altre, diuen que:

- Seria necessari que els estudis fets en el Senegal poguessin tenir una homologació amb els d'aquí, cosa que no succeeix en l'actualitat ja que s'han de recomençar aquí en la majoria de casos, amb la pèrdua de temps

consegüent. Diuen que a França estan ja homologats els estudis al mateix nivell.

- Una altra avantatge amb França és que el primer idioma que s'estudia al Senegal en l'escola és el francès.
- Diuen que aquí es necessiten molts de llibres i són molt cars. No entenen per quin motiu els professors demanen tant de llibres. Entre el que millor valoren els pares del centre en el qual estudien els seus fills és la proximitat al domicili i el que pitjor valoren són les despeses econòmiques que es generen.
- Els horaris són també bastant diferents. Allí l'horari és partit i els dissabtes també hi ha classe.
- El professorat presenta moltes diferències amb relació a la disciplina i el concepte d'autoritat. Els pares creuen que els professors han d'utilitzar la disciplina a l'hora d'educar. En les escoles de primària del Senegal poden pegar als alumnes.
- D'altra banda, la disciplina duta acabo pel centre escolar local preocupa als pares, ja que no fomenta, segons ells, el respecte al professorat especialment, ni a les persones majors en general, cosa que es valora molt al seu país, el respecte als pares, els avis i en general a totes les persones adultes. Els valors principals que han d'ensenyar els professors segons els pares són els bons principis, els bons modals i el respecte a les persones majors.
- Valoren com a molt positiu les oportunitats que els nens tindran estudiant a Balears i d'aquesta manera podran desenvolupar els seus somnis d'estudiar ó d'ocupar llocs de treball diferents al que estan desenvolupant els seus pares.

5 . El procés migratori dels alumnes senegalesos

Hem de fer una clara distinció entre els adolescents que han vingut amb la seva família i els que van haver de venir de forma clandestina, arriscant la seva pròpia vida per arribar al nostre país. Els paràmetres són tan diferents que la forma d'abordar la seva problemàtica s'ha de fer des de un punt de vista no tan estrictament educatiu, sinó simplement humanitari.

En el primer cas, el procés de la reagrupació familiar que s'ha dut a terme des de l'oficina d'estrangeria a Balears és bastant frustrant perquè provoca una desintegració de la família, degut a la llarga espera que han de patir els membres de la família abans de ser reagrupats.

Aquest fet provoca que els fills escolaritzats al Senegal saben que més tard o més aviat s'aniran cap a Espanya i per tant demostren poc interès en el rendiment escolar en el seu país. Aquesta realitat ens demostra una clara situació de desmotivació originada en el país d'origen.

En el segon cas, entre els adolescents subsaharians és més freqüent la motivació de cercar feina que la d'estudiar. Quan venen és per treballar, tenir una feina remunerada, guanyar diners per enviar-los a la família de cara a la seva subsistència, i no volen estudiar. Viuen la seva situació com a desesperada, qüestió de vida o mort. I és que es tracta d'un drama personal i social.

Una vegada arribats a Balears, es troben amb altra realitat diferent a la seva i també a la que havien somniat. Lluny dels avis, familiars i amics, es troben amb un altre paisatge, una nova llengua, nous costums, i noves formes de convivència. La seva resposta al seu procés migratori és diferent en funció de l'edat i la seva situació personal, però en la majoria de casos, provoca estranyament i perplexitat.

És a dir, els més petits s'adapten ràpidament a la realitat escolar i social de la nova societat d'acollida. En el cas dels menors adolescents, es manifesten d'una forma més inadaptada i la seva resposta va lligada estretament amb les grans diferències culturals i són degudes a les escasses possibilitats que els atorga la societat d'acollida. S'han d'afegir altres aspectes com són la inseguretat, fruit de la seva etapa d'adolescent, més el sentiment de por que genera la percepció de marginació i racisme. El seu procés de aculturació pot variar entre diverses possibilitats: integració, assimilació, marginació o segregació.

Davant la pregunta als pares: Vostès creuen que el seu fill està content? Han respost que sí, perquè estan veient el creixement de la seva filla en condicions diferents a les quals podien donar-se al Senegal, i pensen que tindrà un futur més pròsper.

6 . L'alumne en el centre

Els pares en general no saben ni entenen que és un pla d'acollida. Però tenen molt clar que en l'escolarització, la formalització de la matrícula i en l'entrevista inicial participa la mediadora intercultural del Servei a les persones de l'ajuntament de Maó en coordinació amb l'oficina d'escolarització i el centre escolar. En aquest cas, intervé la Casa de la Infància i el seu personal docent.

Sobre les relacions dels alumnes amb els seus iguals, es relacionen bastant bé amb la resta dels companys. Fora del context escolar la relació amb uns altres amics és gairebé nul·la. Més bé es relacionen amb els amics del mateix grup ó de la mateixa nacionalitat. Afirment que durant el temps d'oci s'avorreixen mortalment.

La comunicació del centre amb els pares no es dona amb la freqüència necessària ni habitual; solament quan és necessari, acudeix el pare ó la germana gran que fa d'interlocutora moltes vegades. Tenen un alt concepte dels tutors i del centre en general. La comunicació directa en el cas de la mare, no és possible per la dificultat lingüística.

En aquest cas la comunicació entre la família i l'escola, generalment es fa mitjançant les agendes escolars, les circulars ó les cartes adreçades a les famílies. No assisteixen a les reunions de pares perquè no entenen res del què es diu. Diuen que les reunions no estan pensades per a ells.

Referent els termes del funcionament del sistema educatiu (PEC, PAT, ESO.....) la família no té ni idea del seu significat. Quant els termes que s'utilitzen a les avaluacions, estan al corrent del què vol dir.

Els entrevistats afirmen que no hi ha diferències significatives entre la cultura de casa i la de l'escola, entenent cultura com el conjunt de valors, creences i comportaments comuns

d'un grup. Valoren la pluralitat de religions i el respecte envers les diferències religioses, ja que ells són musulmans.

7 . L'alumnat senegalès en la família

El pare es fa responsable d'ajudar a la seva filla en els deures, ja que ha acabat l'educació secundària i està en condicions d'ajudar-la en Anglès i matemàtiques. Els deures consumeixen molt de temps i quasi bé necessita tot el capvespre per acabar-los.

Malgrat la seva escassa experiència acadèmica, la mare insta la seva filla que estudiï per tenir altre futur millor que el d'ella. Diu que si va bé en els estudis, tal vegada podria fer la carrera de medicina, demostrant que té altes expectatives envers el futur de la seva filla. També destaca la gran labor que desenvolupen els educadors per a ajudar-la en les tasques escolars. Afirma que ha vist un canvi notable en la forma de ser de la seva filla, més decidida i més llançada, amb més empenta, la qual cosa és viscuda com a molt positiva.

Quant al canvi de comportament de la seva filla, la mare creu que la seva manera d'actuar seria distinta si ella hi fos al Senegal, simplement per la seva condició de dona. Intenten mantenir les seves tradicions i costums, amb els valors propis de la seva cultura, en tot el que fa a les ajudes en les tasques quotidianes: netejar, fer-se responsable de les seves obligacions i tenir en compte les necessitats familiars.

Els pares intenten mantenir costums propis de la seva cultura, (respecte a l'autoritat, inclinació a la família, practicar la religió.....) no obstant això, la seva filla està exposada a un entorn en el qual lo habitual són les relacions interpersonals igualitàries i un mètode d'educació obert que promou la diversitat, cosa que no entra en contradicció amb les seves expectatives.

A l'adolescència, l'impacte del grup d'iguals guanya força sobre la influència de la família i és per aquest motiu que es cerquen amics, en aquest cas, no de la mateixa nacionalitat perquè n'és difícil, sinó d'altres indrets del món. Les seves amigues són d'origen llatinoamericà.

8 . El nen i el seu entorn pròxim

L'entorn pròxim està limitat al seu nucli familiar, mare, pare i germans, avis, familiars i coneguts del mateix origen. Sap utilitzar mitjans de transport i coneix la ciutat en la seva totalitat.

Saben que pel seu color de pell poden ser el centre de mirades amb prejudici, per això desconfien bastant de les persones que no són prou conegudes en el seu entorn pròxim i sempre estan alertes amb actitud desconfiada.

C.3.3.3. Famílies xineses

Informe de la entrevista realitzada a la famílies xineses en relació amb la integració dels seus fills al sistema educatiu Balear

1 . Dades generals familiars

Les famílies entrevistades van formar part d'una gran família més extensa. L'entrevistadora no ho sabia en un principi. Al final de les entrevistes va adonar-se que en realitat totes les persones entrevistades d'aquest origen, eren cosins. Va costar molt trobar un dia i una hora, ja que estan sempre fent feina a les tendes, en aquest cas, Basars, per la qual cosa les entrevistes han tingut lloc en aquestes dependències. Les persones que feien d'interlocutores dels pares eren fills de segona generació que entenen i rallen un castellà molt primari però que moltes qüestions, o no saben o no volen contestar. Les dues famílies entrevistades són bastant representatives de la realitat que viuen les famílies xineses a s'illa.

Referent a l'habitatge: Les dues famílies viuen en pisos de lloguer. Un dels alumnes, que es diu Xia wei, es troba tot sol, perquè els seus pares estan separats - la mare a la Xina i el pare a Màlaga – viu de moment amb els seus oncles. Menja a una casa i dorm en una altra. En realitat, tots formen part d'una gran xarxa familiar en la qual es comparteixen rols, habitatges, negocis i responsabilitats. La gran majoria de fills són al·lotes adolescents. La trajectòria escolar de'n Xia wei és viscuda per les seves cosines com una cosa bastant excepcional. Estan al tant dels seus resultats acadèmics i esportius. Diuen que ha d'anar a dormir a una altra casa perquè no pot compartir l'habitació amb elles.

2 . Dades del procés migratori familiar

L'itinerari migratori que s'ha seguit és el de una vinguda directa cap a Menorca, seguint l'estela de familiars que ja estaven aquí des de feia cinc anys. A poc a poc, a mesura que arriben més membres van obrint més negocis, tant a Maó com a Es Castell, un municipi distant a cinc Km. Els membres s'ajuden mútuament, assoleixen i intercanvien els rols que la situació dictamina: fan de pares temporals en un moment determinat, d'interlocutors en un altre moment, donen suport al que necessita ... d'una forma bastant flexible.

En Xia wei i la seva cosina, Fang Fang, van arribar en dues tandes: S'al·lota fa cinc anys i s'al·lot fa un any i mig. Tots dos estan satisfets i demostren ser bons estudiants.

3 . Dades escolars a la Xina

Consideren que els resultats acadèmics que han obtingut allà són més alts perquè els hi resultava tot més fàcil, no solament per la qüestió lingüística. Tenen un alt concepte de l'educació que s'imparteix en el nostre país però veuen que aquí destaquen en Matemàtiques perquè els hi resulta més fàcil.

Les expectatives d'estudi a la Xina són gairebé impossibles perquè implica molt de sacrifici pels pares a tots els nivells. Veuen que aquí el sacrifici serà menor de cara al futur dels seus fills. A l'escola primària han de pagar uns 60 Euros mensuals.

Quant les normes i sistema de disciplina als centres, allí diuen que són més dures i estrictes, que no es pot contestar al mestre de qualsevol manera i que la figura del professor sembla ser més formal, correcta i severa que la que troben aquí.

En la conversa es va notar que les filles no conserven molts de llaços d'afectivitat amb el seu país i que, per la seva manera de rallar i de vestir, ja estan completament occidentalitzades. Aquestes al·lotes tenen dificultat en rallar en castellà. El desfasament generacional és cada vegada més manifest, ja que aquesta segona generació es troba entre dos models de família i de societat bastant oposats.

4 . Dades escolars a Maó

El centre de secundària va ser el que ells van triar per proximitat i per assignació de l'oficina d'escolarització. Els hi agrada molt el centre en tots els aspectes: Edifici, ambient, professora, companys.

Les assignatures que més li agraden són Matemàtiques i llengües, no tant el Català, a pesar de la preferència pels idiomes. Aquest idioma li costa més i la seva família no la pot ajudar perquè ni tan sols les cosines ho saben.

Dins les avantatges i inconvenients que han vist en referència als sistemes educatius entre un país i l'altre, diuen que:

- Diuen que aquí es necessiten molts de llibres però els poden intercanviar entre els cosins. No entenen per quin motiu els professors demanen tant de llibres.
- Els horaris són també bastant diferents. Allí l'horari és partit i els dissabtes també hi ha classes de recuperació.
- El professorat presenta moltes diferències amb relació a la disciplina i el concepte d'autoritat. Els pares creuen que els professors han d'utilitzar la disciplina a l'hora d'educar. A les escoles de primària de la Xina poden pegar als alumnes.
- La disciplina duta acabo pel centre escolar i el concepte d'autoritat diuen que és molt diferent. El respecte al professorat, al concepte de família i a les persones majors en general per a ells és molt important, es valora molt al seu país el respecte als pares, als avis i en general a totes les persones adultes. Els valors principals que han d'ensenyar els professors segons els pares són els bons principis, els bons modals i el respecte a les persones majors.
- Valoren com a molt positiu les oportunitats que els nens tindran estudiant a Balears i d'aquesta manera podran continuar desenvolupant els seus somnis d'estudiar ó d'ocupar llocs de treball que estan desenvolupant els seus pares als basars.

5 . El procés migratori dels alumnes xinesos

Existeix un suport familiar des de la sortida fins l'arribada tan intensiu, que els alumnes viuen el procés migratori d'una forma més atenuada que en les altres nacionalitats. El punt de contacte amb la cultura d'acollida es dona en els centres. La resta de temps, continuen amb els mateixos paràmetres del seu país, parlant la seva llengua, menjant els seus menjars, interactuant entre els cosins.

La reagrupació familiar s'ha produït de forma escalonada, i, en el cas de Xia Wei no de forma dramàtica, ja que d'aquí a poc espera reunir-se amb la seva mare que vindrà en poc temps. Està prevista i organitzada la seva arribada per tota la família.

La nova realitat no els hi crea conflicte; s'adapten de forma ràpida i efectiva. Saben quin rol han d'assumir d'entrada. Agafen els trets culturals que els hi convé però continuen amb la seva identitat cultural, sobre tot en el cas de ses al·lotes.

Davant la pregunta als pares: Vostès creuen que el seu fill està content? Han respost que sí, perquè estan veient el seu creixement amb bones condicions i pensen que tindran un futur més pròsper.

6 . L'alumne en el centre

Els pares en general no saben ni entenen que és un pla d'acollida. Però tenen molt clar que en l'escolarització, la formalització de la matrícula i en l'entrevista inicial participen les persones que sempre fan d'interlocutores, les seves filles.

Sobre les relacions dels alumnes amb els seus iguals, es relacionen bastant bé amb la resta dels companys. Fora del context escolar la relació amb uns altres amics és gairebé nul·la en el cas de ses al·lotes i mitjançant el futbol en el cas de s'al·lot. Més bé es relacionen amb els amics del mateix grup ó de la mateixa nacionalitat.

La comunicació del centre amb els pares es no es dona amb la freqüència necessària ni habitual; solament quan és necessari, acudeix la germana gran que fa d'interlocutora moltes vegades. Tenen un alt concepte dels tutors i del centre en general.

La comunicació directa en el cas de la mare i la tia, no és possible per la dificultat lingüística.

En aquest cas la comunicació entre la família i l'escola, generalment es fa mitjançant les agendes escolars, les circulars ó les cartes adreçades a les famílies. No assisteixen a les reunions de pares perquè no entenen res del què es diu. Diuen que les reunions no estan pensades per a ells.

Referent els termes del funcionament del sistema educatiu (PEC, PAT, ESO.....) la família no té ni idea del seu significat. Quant els termes que s'utilitzen a les avaluacions, estan al corrent del què vol dir.

Els entrevistats afirmen que hi ha diferències significatives entre la cultura de casa i la de l'escola, entenent cultura com el conjunt de valors, creences i comportaments comuns d'un grup però que no entren en contradicció amb les seves expectatives.

7 . L'alumnat xinès en la família

Les cosines es fan responsables d'ajudar en els deures, ja que algunes han acabat l'educació secundària i estan en condicions d'ajudar-los. Els deures consumeixen bastant de temps i quasi bé necessiten tot el capvespre per acabar-los.

En tot el que fa a les ajudes en les tasques quotidianes: netejar, fer-se responsable de les seves obligacions i tenir en compte les necessitats familiars, els fills han d'assumir responsabilitats perquè les exigències són bastant fortes per part de les famílies.

Els pares intenten mantenir costums propis de la seva cultura, (respecte a l'autoritat, inclinació a la família, ...) i ho fan de forma bastant hermètica.

A l'adolescència, l'impacte del grup d'iguals guanya força sobre la influència de la família i és per aquest motiu que es cerquen amics, en aquest cas, de la mateixa nacionalitat. Els centres els hi donen l'oportunitat de cercar amics. En aquest cas, les seves amigues són d'origen llatinoamericà.

8 . El nen i el seu entorn pròxim

L'entorn pròxim està limitat al seu nucli familiar, mares, pares i germans, avis, familiars i coneguts del mateix origen que actuen com a un nucli de clan familiar. Les necessitats es cobreixen entre tots. Fins i tot s'ajuden en el transport d'anada i vinguda a l'institut.

Saben que per les seves característiques físiques poden ser el centre de mirades amb prejudici, per això desconfien bastant de les persones que no són prou conegudes en el seu entorn pròxim; sempre estan amb un somriure als llavis, però mai es sap si és per simpatia o pel desig d'agradar.

C.3.3.4. Famílies búlgares i romaneses

Informe de les entrevistes realitzades a famílies búlgars i romaneses en relació amb la integració dels seus fills al sistema educatiu Balear

1 . Dades generals familiars

Les famílies entrevistades són unitats familiars nuclears, de pare mare i fills que viuen en la majoria dels casos en habitatges propis, potser a causa del reconeixement del mercat immobiliari dels immigrants com clients reals. Al començament de l'aventura migratòria, quan els membres es van llançar tots sols, sense fills, a cercar feina, van romandre dues setmanes a un pis de Càrites, cosa que valoren molt. Naturalment, després van viure en un pis llogat, compartit amb altres persones. A partir de la reunificació familiar, es cerca un pis propi unifamiliar.

La família romana va escolaritzar el seu fill a un Institut públic i la família búlgara a un de concertat, no per pròpia decisió, sinó per raons d'adjudicació de la oficina d'escolarització en tots dos casos.

Els pares són persones joves d'entre 36 i 43 anys, treballen en el sector serveis (construcció i xofer en el cas dels homes; neteja de cases en el cas de les dones) amb horaris laborals extensos que produeixen uns ingressos familiars mitjans que els hi abasta per pagar les hipoteques i les despeses mensuals. Consideren que l'estalvi és fonamental en el seu cas, i també pensen que és important mantenir el pis que van deixar als seus països amb molt de sacrifici.

Els fills són de nacionalitat búlgara i romana. A partir de la incorporació d'aquests dos països, a començament de l'any 2007, a la Comunitat Econòmica Europea, consideren que ja no tenen la necessitat d'obtenir la nacionalitat espanyola perquè han aconseguit la lliure circulació per tot el territori europeu. Aquest fet ha estat molt comentat per pares i fills i els hi dóna molta satisfacció.

2 . Dades del procés migratori familiar

L'inici de l'emigració d'aquestes famílies: Les dues famílies entrevistades porten un total de quatre anys i mig d'estada entre nosaltres. Són motius estrictament econòmics els que els han fet deixar el seu país d'origen. Han fugit d'una situació econòmica caòtica, a partir del fet de quedar-se sense feina i haver de cercar altres oportunitats. L'home arribà abans que la dona i els fills en els dos casos. L'itinerari migratori ha estat bastant indirecte fins arribar a Menorca, passant primer per Itàlia, alguna ciutat de la península fins arribar finalment a l'illa.

En l'actualitat tots els entrevistats tenen residència legal a Espanya, no obstant el que és comú dels dos casos, és que han tingut problemes per a aconseguir arribar a la regularització del 2004. Consideren que van perdre dos anys en una situació de molta inestabilitat.

3 . Dades escolars a Bulgària i Romania

Els seus fills tenen un historial educatiu interessant als seus països, ja que van ser bons alumnes, amb bones qualificacions que al arribar aquí es van veure perjudicades per una sèrie de factors: aprenentatge dels idiomes locals, desarrelament, desfasament curricular, etc. Per tant, el rendiment escolar va baixar bastant.

Les famílies d'aquests països de l'est, donen molta importància als estudis dels seus fills i tenen altes expectatives d'estudi per a ells. També diuen que si no són bons estudiants aquí, prefereixen que se'n vagin al seu país a estudiar, amb els seus avis.

El motiu que addueixen és que estan aquí pel seu futur i esperen molt del seu rendiment. Els seus fills ho saben, i no desitjarien tornar perquè tenen un mal record de l'experiència que van viure de petits; a demés aquestes expectatives dels pares entren en contradicció amb els valors predominants entre els joves d'aquí entre els quals predomina el desig de cercar feina per guanyar diners, i es produeix un desajustament i un conflicte que no saben com resoldre.

Diuen que la qualitat del sistema educatiu dels seus països ha davallat molt en els darrers anys. En l'etapa del socialisme havia més ajudes en guarderies, ajudes de menjador, llibres ... etc. I més qualitat, perquè ara els professors estan molt mal retribuïts. El sou mitjà és l'equivalent a 100 Euros, i aquest motiu fa que el professorat no estigui implicat amb els seus alumnes.

Aquesta decadència intel·lectual a tots els nivells no ha produït res de nou a nivell cultural. Diuen que la fama que tenen els professionals del països de l'est és fictícia, ara per ara.

Els professors són més autoritaris, com a un residu del socialisme.

4 . Dades escolars a Menorca

En el procés d'escolarització els pares no van tenir problemes. En la majoria dels casos van acudir al centre que els van assignar que és el que per proximitat el que els hi pertoca.

Tenen un bon concepte del centre en ambdós casos, tant del públic com del concertat. En el darrer cas, expressen que estan segurs - perquè se'ls ha dit moltes vegades – que és el millor centre de tota l'illa. Així i tot, la influència nefasta dels adolescents amics del seu fill ha fet que els valors s'hagin trastocat completament. Addueixen que són males companyes que fins i tot el van incitar a les drogues; essent fills de famílies riques de l'illa, fins i tot van robar-les algunes pertenenències, la qual cosa va ser denunciada pels pares a la policia.

Entre el que més valoren els pares dels centres en el qual estudien els seus fills és el que puguin disposar de totes les coses materials: ordinadors, professorat, recursos en general; també valoren molt el fet que els professors siguin més propers i afectius amb els alumnes i que a pesar de ser un centre catòlic, i ells de religió ortodoxa, no s'hagin fet discriminacions de cap tipus. Alaben la tasca duta a terme per les primeres professores i

psicòlogues que van acollir-los inicialment ja que a l'inici de l'escolarització s'han presentat problemes de depressió, de deixar de parlar ... i també problemes afectius.

L'aprenentatge del català no suposa un problema per als nens que inicien la seva escolarització a Balears però sí pels adolescents – sobre tot a l'inici - i als pares; alguns es preocupen per no poder ajudar-los a fer les seves tasques quan aquestes es compliquin a mesura que avancen en l'escola. Es troben impossibilitats i tampoc poden demanar ajuda als veïns, ja que no tenen suficient confiança.

L'idioma és un dels primers entrebancs que troben els pares quan se'ls demana als entrevistats comparar el rendiment dels seus fills en els sistemes educatius Búlgar / Romanès i el Balear. Però veuen interessant el seu aprenentatge.

Un aspecte que no els hi agrada és que solament es pugui repetir una sola vegada. Els hi agradaria, com al seu país, que puguin continuar repetint fins una tercera vegada, a partir de la qual han de canviar de centre i tornes a començar.

5 . El procés migratori dels adolescents búlgars i romanesos

Els canvis manifestats que han vist en el caràcter dels seus fills des de la seva arribada, es poden comprovar en el fet que es van mostrar més tancats, més nerviosos i més tristes durant al menys 6 mesos. En un cas, solen tornar al seu país de vacances durant l'estiu; en l'altre no han tornat mai en quasi bé cinc anys.

La majoria d'adolescents conserva un mal record del seu país, idealitzant la terra d'acollida i comparant-la constantment amb la seva – van passar fam i situacions conflictives, diuen que les carreteres són un desastre ... - produint-se una contradicció, ja que es saben pertanyents del seu país.

6 . L'adolescent en el centre

Segons afirmen els pares, no hi va haver plans d'acollida especials per a alumnes estrangers, i tampoc creuen que es faci un reconeixement especial de la seva nacionalitat dins sa classe. Reconeixen com a molt important el suport individualitzat que se'ls ha brindat al començament i la implicació d'aquests professionals en la rebuda dels seus fills nous.

Reconeixen que al principi resulta molt dura la integració al nou medi escolar. Els fills es troben tots sols i cauen en el perill de no diferenciar el tipus d'amics que els hi convé.

Els adolescents participen en les activitats extraescolars amb normalitat. Els hi agraden els esports i els practiquen habitualment. En relació a les relacions dels adolescents amb els seus iguals, s'ha presentat un cas de conflictivitat per contactar amb "males influències", però que ja s'ha solucionat. En general no es presenten situacions de rebuig per la seva condició d'estrangers.

Els pares creuen que els professors han d'inculcar valors i els valors d'aquesta societat, si bé no són els mateixos que els que s'inculquen allí, tampoc no hi entren en contradicció amb les seves creences. Els valors principals que han d'ensenyar els professors segons

els pares entrevistats són els de respecte i bons modals. Afirment que aquí hi ha més propaganda, més consumisme i que el fet de donar-los tantes coses materials tampoc és bo. Els seus fills han perdut l'hàbit de llegir des de que han arribat. Consumeixen tot el seu temps lliure en Internet, usant el mòbil i la *Play station*.

Es queixen de la comunicació família - escola: No entenen ni les circulars ni el contingut de les reunions presencials que es fan. Per aquest motiu, han decidit no assistir-hi. Diuen que la majoria de pares dels companys dels seus fills els reconeixen pel carrer però no els saluden. A la pregunta de perquè pensen que passa això, diuen que perquè es creuen superiors, en un altre nivell.

Fan una interpretació curiosa dels regals que fan els pares als professors d'aquí. Ho interpreten com una mena de corrupció, d'atorgar i de demanar favors extra. Ells no veuen la necessitat de fer un reconeixement a una persona que està realitzant el seu treball, com qualsevol altre.

Les mares estan més implicades que els pares, però diuen que el pare s'implica en el mateix nivell quan es tracta de donar la cara.

Quant a la qualitat de l'ensenyament, les opinions són unànimes al afirmar que aquí ara és millor perquè en el seu país està molt desacreditada. També es tenen en compte els resultats dels joves autòctons com a mesura de la qualitat, i l'alt índex d'abandó / fracàs escolar que espanta a alguns pares. "És que aquí als 16 anys ja volen treballar, deixen d'estudiar i després que fan?..."

7 . L'alumnat búlgar / romanès en la família

Quan poden, les mares supervisen les tasques dels seus fills i s'interessen per que resolguin bé les seves tasques, encara que cal esmentar les dificultats per la manca de temps i el desconeixement dels idiomes locals. Quant a coneixements, diuen que estan capacitats per ajudar-los, ja que la majoria ha fet estudis secundaris.

Quant al comportament a casa dels adolescents, els pares creuen que la seva manera d'actuar seria distinta si estiguessin als seus països, però també n'és diferent a la de la resta dels seus iguals d'aquí. Han d'ajudar en les tasques habituals amb la condició de fer-los per ells mateixos, sense necessitat de requerir-los constantment. En aquest sentit es percep un rigor diferent, més intensiu, per part dels pares envers els drets i deures dels seus fills i les obligacions lògiques dels adolescents cap a la família.

8 . L'adolescent i el seu entorn pròxim

L'entorn pròxim d'aquests adolescents està limitat al seu nucli familiar, pares, germans i uns quants amics del centre. Aquests adolescents no contenen en la majoria dels casos amb la família extensa, típica del model de família del seu país, ni d'altres famílies de la mateixa nacionalitat, ja que no freqüenten molt les poques que resideixen a l'illa.

No obstant això, en alguns casos aquesta necessitat es cobreix amb veïns o fills d'amics dels pares que amb freqüència solen ser de procedència llatinoamericana.

C.3. Resultats per famílies

Eivissa

C.3.3.1. Britàniques

C.3.3.2. Senegaleses

C.3.3.3. Xineses

C.3.3.4. Romaneses

C.3.4.5. Guineanes

C.3.4. Eivissa

Una vegada analitzades cada una de les entrevistes podem extreure un seguit de conclusions que són comunes a totes elles.

L'objectiu prioritari és oferir un futur millor al seus fills. Una manera d'aconseguir-ho és estudiant.

El procés migratori fa que alguns valors de la cultura d'origen es vagin perdent però a casa intenten mantenir-se i al centre educatiu s'adopten els propis del lloc. Això fa necessari que els centres educatius duguin a terme una vertadera educació intercultural que no només es reflecteixi en diades de festa i menjars sinò en una integració curricular que permeti a cada u sentir-se identificat en els continguts de les àrees.

Les famílies no coneixen, en general, el funcionament dels centres, ni administrativament ni curricularment. Manquen uns protocols efectius d'informació a aquestes famílies. La figura dels mediadors seria la més convenient.

L'ús d'una llengua diferent a la seva fa que perdin molta informació i desinterés per conèixer i participar en els centres educatius. D'aquí podriem deduir que s'haurien de facilitar mecanismes culturals i educatius que facilitassin els coneixement de la nostra llengua als immigrants, al barri, al centre, etc. Així com també en els primers moments de la seva arribada a l'illa, els centres poguessim comptar amb mediadors culturals.

Els pares i mares no solen participar en les activitats del centre. A vegades assistiesen a la primera reunió però com no solen entendre el que és diu no hi tornen. S'haurien de plantejar les maneres en què aquesta informació pot ser entesa i participar en les activitats.

C.3.4.1. Famílies britàniques

Informe de l'entrevista realitzada a la família britànica en relació amb la integració dels seus fills al sistema educatiu Balear.

1. Dades generals familiars

La família entrevistada està formada per pare, mare, un fill i una filla de 17 i 19 anys respectivament. Tots han nascut a Anglaterra, i ara, viuen en una casa de lloguer a un poble d'Eivissa.

Vengueren a Eivissa directament d'Anglaterra al 2003. Tant el pare i com la mare es troben en situació administrativa regular. El pare treballa a la construcció i la mare és guia turística.

El fet d'escolaritzar els fills a l'IES Macabich es deu a que tenien uns amics que ja hi havia escolaritzats els seus fill i els hi recomenaren. El fill ha tornat a Anglaterra per a cursar el batxillerat perquè diuen que tenia problemes amb l'idioma i allà li resulta més fàcil. La filla, diuen, que per a la Universitat, també potser, se'n tornarà.

Els fills són de nacionalitat britànica. En l'actualitat, tots tenen residència legal a Espanya.

2. Dades del procés migratori familiar

La família va venir a Eivissa al 2003, perquè volien canviar de forma de vida. Volien tranquil·litat i benestar. Coneixien Eivissa, perquè hi havien estat de vacances, coneixien a gent i pensaren que era un bon lloc per viure.

Se'n anaren a viure a un poble perquè els hi agrada més la tranquil·litat.

3. Dades escolars al Regne Unit

Els dos fills havien estudiat la primària i iniciaren la secundària, la filla fins a tercer d'ESO i el fill fins a 1r (year 10 i year 8) Estaven escolaritzats a un centre públic. Els estudis els anaven bé i aprovaven.

Consideren que al seu país l'educació és millor que aquí, sobre tot hi ha més formació tecnològica (millors equipaments als centres, sobre tot en el treball curricular amb ordinadors...) i més formació en educació física.

La disciplina i les normes són més estrictes que aquí. A la figura del professor se li dona més importància que aquí. Estan molt satisfets amb el sistema educatiu del seu país.

4. Dades escolars a Eivissa

En general es mostren satisfets amb l'ensenyament que reben els seus fills.

Els agrada més l'actitud del professorat d'aquí sobre tot perquè els troben més propers i més amables. No els agrada que hi hagi, per part de l'alumnat, tan poc respecte cap als professors.

En un principi els va costar integrar-se pel tema de la llengua, però ara ho duen bé i no tenen problemes en la seva escolarització. Aquest fet va ocasionar que la filla hagués de repetir un curs. .

Les dificultats més grans que han tingut ha estat aprendre els idiomes (només al principi) i fer nous amics.

Creuen que el nostre sistema educatiu milloraria sí s'oferissin més assignatures per triar, hi hagués una millora en la tecnologia i un poc més de disciplina i respecte.

Del centre on estan escolaritzats el seu fill en tenen un bon concepte, i creuen que els han ajudat a integrar-se bé amb els companys.

5. El procés migratori dels adolescents anglesos

La família va arribar completa a Eivissa. Diuen que el més difícil ha estat deixar els amics que tenien a Anglaterra . Fins que començaren a fer nous amics a l'illa va ser bastant dur, per als nens sobretot.

6. L'adolescent en el centre

Consideren que la filla està ben integrada al centre. Hi assisteix amb ganes i té amics. Quan començaren tengueren una atenció més individualitzada, fins que començaren a ser més autònoms en el seguiment de les classes. A més com s'incorporaren al més d'abril, quan la mare va començar la temporada de feina d'estiu, el curs ja era molt avançat i quasi bé el perderen. No creuen que tinguin un tracte diferent per ser estrangers només en el fet d'unes classes especials per a l'adquisició de le llengües. Ara els resultats acadèmics són normals i creuen que igual que la resta d'alumnat.

Al centre, només hi ha una companya que sigui anglesa, però ella ha estat escolaritzada sempre aquí, això fa que s'hagi relacionat en tot tipus de nacionalitats. Encara que esmenten que la filla va sentir rebuig per un grupet d'alumnes.

La filla no participa en activitats extraescolars perquè no n'hi ha al centre i a més diuen que si n'hi hagués al viure lluny tampoc no hi assistiria. Però si assisteix a classes de repàs

Els pares no tenen informació sobre beques, diuen que només allò que la filla els fa arribar. Tampoc tenen coneixement del centre educatiu i de la terminologia que s'usa al centre, ni com dirigir-se a l'administració educativa. De tot això se n'ocupa la seva filla, ella ja és prou autònoma.

Creuen que tal vegada per la seva nacionalitat, no han tingut problemes de rebuig ni xenofòbia però pensen que si fossin d'una altra cultura en podrien tenir.

7. L'alumnat britànic en la família

Encara que el fill estigui estudiant actualment a Anglaterra, el que aquí equival a primer de batxillerat, consideren que la família està completa aquí ja que això es temporal i va i ve molt sovint.

Els fills tenen lloc suficient per a l'estudi i consideren que estudia el que és necessari cada dia.

Les perspectives de futur van encaminades a seguir estudiant a la universitat, alguna cosa relacionada amb els idiomes: traducció, filologia, etc.

Encara que els fills creuen que estan bé aquí, pensen que no estan ben integrats, ni en els costums, valors, alimentació... Diuen que els canvis que han soferts els fills han estat producte de l'edat no de l'escolarització que hagin pogut tenir.

Al viure a un poble, i no ser el centre que els correspon per zona, els pares s'ocupen del transport diari dels fills a l'institut.

8. L'adolescent i el seu entorn pròxim

L'entorn pròxim d'aquesta adolescent està format per la seva família i els seus amics, que són de diverses nacionalitats, tan de dins com de fora del centre.

Els caps de setmana sol sortir amb els amics i va al cine i a passejar. Així com també ajuda a una veïna més petita amb l'assignatura d'anglès.

A casa sol utilitzar internet per comunicar-se amb la família i els amics, així com també per buscar informació.

C.3.4.2. Famílies Senegaleses

Els fills de 18, 16, 12 i 7 han estat escolaritzats sempre a Sant Antoni, tots als mateix col·legi. Constaten que al seu país l'ensenyament també és obligatori i les persones que poden seguir estudiant després de l'obligatorietat depèn molt de les possibilitats econòmiques de cada un. Pensa que és més fàcil prosseguir estudis aquí que al seu país, perquè a l'illa cada vegada hi ha més possibilitats de formació.

La figura del professor és una figura respectada per la feina que fa. Se li ha de tenir molt respecte perquè és *"como una madre que me da para el futuro"*

1. Dades escolars a Eivissa

Els fills han estat escolaritzats tots al municipi on viuen, De l'escola de primària situada al centre del poble, han passat a l'IES Quartó al qual està adscrita l'escola.

Quant a el tema de les dues llengües, la mare afirma que els seus fills no han tengut cap problema a l'hora d'aprendre les dues i que les entenen perfectament a les dues, encara que el català els costa parlar-lo.

Pel que fa referència a les dificultats trobades a l'escola diu que sempre han estat molt ben acollits i es senten un més. L'única cosa que els diferencia és el color de la seva pell. Per tant a l'hora de contestar per suggerències de millora només diu que està molt agraïda a l'escola.

No sap contestar a les avantatges i inconvenients d'un sistema educatiu i d'una altra. Diu que cada país té les seves costums i un s'ha d'adaptar.

2. El procés migratori dels alumnes senegalesos

En aquest cas no hi ha procés migratori perquè els nens són nascuts a Eivissa.

3. L'alumne en el centre

La mare diu que, en un primer moment, va escollir l'escola de primària perquè una família veïna li va recomanar. Era i és un centre on hi ha una gran multiculturalitat.

Els nens i la família han estat molt ben integrats tan a l'escola com al barri. A l'escola i és el primer cas que trobem en totes les entrevistes realitzades, que una mare emigrant forma part de l'APIMA del centre. Hi participa de forma molt activa. Els fills participen també de les activitats que l'associació de pares i mares realitza . Assisteixen dos dies per setmana a informàtica i a ceràmica. Els amics dels seus fills són de totes les nacionalitats, eivissencs, estrangers, etc. i es duen bé en tothom, no han tengut cap tipus de dificultat.

La família està d'acord amb els valors que es trasmeten a l'escola, no tant amb els del carrer. Creu que han d'adaptar-se als valors d'aquí però que a casa sempre es valoren i es recorden els propis del seu país.

Coneixen la terminologia pròpia dels estudis que realitzen els seus fills i saben perfectament l'horari, matèries, el professorat que dóna classes als fills, sobre tot els de primària, no tant els de secundària (encara que la mare coneix bé el centre perquè havia estat molt temps allà com a treballadora de la neteja).

Participen en les activitats del centre i diuen no haver tengut cap dificultat per la seva religió o creences. La mare sempre recalca que amb respecte cada un manté les seves arrels.

C.3.4.3. Famílies xineses

Informe de la entrevista realitzada a les famílies xineses en relació amb la integració dels seus fills al sistema educatiu Balear

1. Dades generals familiars

Les entrevistes a les famílies xineses es dugueren a terme ens els mateixos centres d'ensenyament, dos a un col·legi públic de primària i les altres dos a un centre de secundària . Les dues famílies de primària les entrevistarem sense intèrpret, a secundària encara que entenien més o menys bé hi havia els fills que ens completaven informació. Així i tot cal ressaltar que en tots els casos donen una informació bastant simplificada. Els pares, sobre tot, parlen castellà amb dificultats i el català no l'entenen.

Totes les famílies entrevistades viuen pares i fills, sense que hi hagi convivència amb altres parents- o altres famílies. Les famílies són de quatre membres, tots nascuts a Xina, menys una nena que ha nascut a Barcelona. La majoria dels pares són bastant joves, oscil·lant entre les 28 i 43 anys.

En el cas de la feina, tots treballen en el sector serveis: a restauració, tan en restaurants pròpis o bé com a empleats, i en botigues pròpies.

El fet d'haver emigrat ha estat millorar les seves condicions de vida , poder oferir un futur millor al seus fills. Abans d'arribar a Eivissa , havien estat en altres llocs. emigrant primer el pare i després la mare i els fills, en un cas encara hi ha un fill que viu a Xina, però aquest curs ja el duren amb la família

La situació administrativa és regular en el cas dels pares.

2. Dades del procés migratori familiar

En tots les casos el fet d'haver emigrat ha estat per millorar les seves condicions de vida i poder oferir un futur millor al seus fills.

Abans d'arribar a Eivissa , havien estat en altres llocs. emigrant primer el pare i després la mare i els fills. Tots estan reagrupats menys en un cas que encara hi ha un fill que viu a Xina, però el curs vinent ja el duren amb la família. Les condicions de vida han millorat i es veuen capaços de seguir prosperant.

La situació administrativa és regular en el cas dels pares. Hi ha casos que les mares treballen en situació il·legal, ajudant en els negocis.

3. Dades escolars a la Xina

Els nens, en la majoria de casos, han estat escolaritzats al seu país i d'altres, com que han vingut de petits ja han començat l'escolarització aquí. Els que han estudiat a la Xina parlen de la correspondència entre els estudis d'allà i d'aquí . Aquí troben a faltar

l'ensenyament del xinès i que els materials no siguin gratuïts (menciona un pare que allí ho són)

A banda ressalten la diferència entre el sistema educatiu d'aquí i el d'allà sobre tot en el tema dels horaris, disciplina i la figura del professor. Horaris més llargs, segons ells, pesats, molta disciplina conjugada amb l'autoritat que representa el mestre, molts deures per a casa "els alumnes fan més feina que aquí". Generalment s'estimen més el sistema d'aquí que els permet viure més relaxadament i s'ho prenen de forma més lúdica.

Els pares es queixen del nivell de l'ensenyament d'aquí, considerant-lo bastant baix, el nivell d'exigència de les matèries al seu país és més estricte. Creuen que per a casa els manen poca feina El que sí troben la diferència és amb el tracte amb el professorat, molt més propera i afectiva. A vegades es queixen de la manca de respecte que se'l hi té.

En general el tema de les dues llengües consideren que és un problema per a l'aprenentatge i a vegades representa una dificultat ja que no entenen el que diuen les notes escolars si estan en català.

L'alumnat a l'escola aprèn castellà i català, en el cas d'alumnes majors amb prou dificultats i a casa es segueix parlant el xinès.

4. Dades escolars a Eivissa

Cal ressaltar que a Eivissa no hi ha centres de secundària on hi hagi més de dos alumnes xinesos escolaritzats i a molts de centres no n'hi ha. A primària si que n'hi ha més, el que significa que l'augment de la població xinesa ha estat més recent.

L'escolarització que fan dels fills passa per escolaritzar-los segons on els envia l'oficina d'escolarització i en altres casos segons han elegits els pares, quasi sempre per proximitat domiciliària.

L'escolarització ha estat a principi de curs no hi hagut incorporació tardana en el cas de secundària, si en el cas de primària. Tots han estat escolaritzats en el curs segons l'edat que tenien en el moment d'arribar, ja que al seu país havien tingut una escolarització normalitzada.

Pel que fa referència a la participació en sortides i activitats complementàries del centre escolar no hi ha cap problema, participen en tot juntament amb la resta de companys

Quan a les activitats extraescolars no participen en cap perquè o bé són petits o als majors no els ve de gust.

Les amistats que tenen diuen que són de totes les nacionalitats i es relacionen bé amb tothom, tant altres estrangers com els autòctons.

Les matèries d'aula diuen que són les mateixes que aquí o molt paregudes, menys en el cas de les llengües. Creuen que els seus fills tenen més nivell que els d'aquí. El que els agrada de l'avaluació de les matèries és que a més dels exàmens compti el fet de portar-se bé a classe.

5. El procés migratori dels alumnes xinesos

En la majoria de casos, els nens han arribat quan la mare i en algun cas primer quedaren al càrrec dels avis a la Xina i després, una vegada instal·lats laboralment els anaren a buscar.

Comenten els pares dels alumnes que estan cursant secundària que el canvi va ser molt dur, sobre tot perquè no entenien res, no tenien amics i enyoraven molt la resta de la família

A hores d'ara encara que hi ha una família de les entrevistades que un fill és a la Xina i els portaran per començar el proper curs.

6. L'alumne en el centre

Els pares, consideren en general, que han estat ben acollits pels centres on han escolaritzats els seus fills. Per accedir a l'escola han anat, generalment, el pare a formalitzar els papers corresponents a la matriculació. A l'entrevista inicial del centre han acudit tan el pare com la mare i a vegades tots dos a l'hora.

En cap cas hem trobat que hi ha absentisme, solen complir amb les normes del centre i l'assistència general a classe.

A l'hora de d'accedir als centres educatius no hi ha hagut persones que hagin fet de mediadores, ja que quan s'han escolaritzat el pare entenia i parlava mínimament la llengua castellana. Un dels pares entrevistats destaca la dificultat que té per poder entendre el que el centre li demana ja que diu que no entén el català quan se li envien circulars.

Així mateix també els resulta difícil interpretar els butlletins d'avaluacions, PA, NM, no tan en el cas de secundària que hi ha nota numèrica.

Diuen que no s'han trobat situacions de rebuig per ser d'una cultura diferents, estan contents amb les mesures d'atenció individualitzada que han tengut els seus fills quan han arribat als centres. Consideren que els ajuda a poder entendre la llengua de forma més ràpida.

Al centre s'han trobat en general ben acollits però no han realitzat cap visita que els hagi permès conèixer totes les seves instal·lacions. No participen de les APIMAS i acudeixen al centre quan se'ls requereix.

El coneixement dels sistema de beques, informació etc. és variable i en general no saben on dirigir-se. Els que tenen fills grans diuen que ells ja ho saben.

En quan a les diferències culturals, religioses diuen no tenir cap problema el que sí s'ha destacat en un cas és el tema de la gastronomia, els resulta difícil adaptar-se als menjar d'aquí.

7. L'alumnat xinès en la família

Totes les famílies mencionen que encara que la família visqui a Eivissa i aprenguin els seus costums, han de conservar les seves arrels amb els seus costums i valors que a vegades xoquen amb els nostres. Sobre tot destaquen la manca de respecte que es té al professorat i a les persones majors.

Creuen que és molt important que els fills no estiguin tot sols quan no són a classe. Els treballs dels pares permet poder-se'n ocupar, alguns nens quan no són a escola estan a les botigues o restaurants amb els pares. Generalment és la mare la que els té més atenció, Tots diuen tenir un lloc, l'habitació, per a dedicar a l'estudi.

Pensen que estudiar i prosseguir estudis fa que sigui la manera d'integrar-se i poder gaudir d'una vida amb qualitat. Creuen que seguiran estudiant aquí i arribaran a la Universitat.

Creuen que els fills estan ben integrats, serveixen de mediadors entre la seva cultura i l'aquí. Només una mare assisteix a l'escola d'adults per aprendre castellà i els altres diuen que aprenen la llengua al carrer.

En referència a la ciutadania volen seguir amb la xinesa i que els fills triïn quan siguin més grans.

El temps d'oci dels nens es reparteix entre jugar al carrer amb els veïns, mirar la tele i els més grans sortir amb els companys.

Tots compleixen amb els deures que l'escola els mana. Tenen ordinador i els grans l'utilitzen a més de jugar per consultar i buscar informació.

Per anar a l'escola utilitzen el cotxe particular o bé van a peu.

8. El nen i el seu entorn pròxim

L'entorn pròxim dels nens els representen sobre tot la família nuclear i d'altres a més altres familiars propers: oncles, cosins. Els amics de l'institut també són importants i s'hi relacionen sense cap dificultat. En el cas de l'alumnat més petit es relacionen amb els veïns del barri a l'hora de jugar al carrer.

C.3.4.4. Família romanesa

1. Dades generals familiars

Totes les famílies entrevistades viuen pares i fills, sense que hi hagi convivència amb altres parents- o altres famílies. En uns casos viuen en habitatges llogats i en un cas té habitatge pròpi.

Les famílies entrevistades són de tres o quatre membres.

Les edats dels pares oscilen entre els 30 i 43 anys. En tots els casos la família està completa. Encara que sí podem comentar que en dos casos primer va venir el pare a buscar feina i després la mare i els fills.

La nacionalitat de tots els membres familiars és romanesa. En cap cas, de moment busquen la nacionalitat espanyola. Pensen que ja no els fa falta des del moment que han entrat en la Unió Europea.

Quan a les feines que realitzen, els pares treballen tots en la construcció (un d'ells té una empresa pròpia i contracta gent del seu país) i en el cas de les mares en la neteja a restaurants i a cases particulars.

El fet d'haver emigrat ha estat millorar les seves condicions de vida ja que al seu país tenien problemes econòmics per a subsistir. A Eivissa arriben primer el pare en algun cas i en altres, els dos pares i després els fills. La situació administrativa va des de la regularitat dels dos pares fins a la irregularitat segons l'any d'arribada a la illa.

2. Dades del procés migratori familiar

El procés migratori d'aquestes famílies varia des d'una que fa deu mesos fins a una altra que fa 12 anys que ja està instal·lada a l'illa. El fet d'haver emigrat han estat bàsicament problemes econòmics i el fet de conèixer famílies que ja havien vingut i que havien trobat feina i millorat les condicions de vida.

Generalment primer arriba el pare o bé pare i mare i després al cap d'un temps arriben els fills, només en el cas d'una nena petita arriben tots junts. En dos casos arriben directament a Eivissa i en altres dos primer hi ha una estada a la península.

3. Dades escolars a Romania

Els nens han estat escolaritzats al seu país, n'hi ha que només un curs, als sis anys, i d'altres que fins a tercer d'ESO., només un dels casos ja es va escolaritzar a Espanya, concretament a Madrid.

Els resultats acadèmics al seu país eren bons. Els pares destaquen també el tema de la disciplina que és molt millor a Romania, així com el respecte als professorat. Creuen que la figura del mestre aquí no està ben valorada i pensen que això, pel be dels alumnes, és molt important. La manca de respecte també els ha sobtat. I en molts caos la carència de

normes o bé el poc cas que se'n fa els sorpren. Les normes són estrictes i d'obligat compliment al seu país

L'escolaritat al seu país és obligatòria i la seva satisfacció és molt alta .El que allà s'ofereix i aquí no és "un xec mensual d'una beca" que ajuda a pagar despeses i fa que sigi realment gratuït , aquí això no es contempla i consideren que són moltes despeses. El tema sanitari a les escoles amb revisions periòdiques als infants de primària, també és un dels aspectes que ressalten com negatius així com no haver-hi algun tipus de personal sanitari al centre. Una mare comenta el xoc que va tenir quan s'adonà que a les escoles els nens duïen polls. Al seu país es considera una gran vergonya.

Quant a l'escolarització cal destacar que consideren un problema el fet d'haver-hi dues llengües a aprendre quan s'escolaritzen els fills però creuen que l'adquisició de les dues llengües és bastant ràpid , parlant el català a vegades més aviat que el castellà, ja que hi troben moltes similituts tant en fonètica com en lèxic.

La correspondència d'escolarització d'aquí al seu país és més o menys la mateixa i s'han escolaritzats al curs que els corresponia.

Els que han escolaritzats els fills ja més grans diuen que han tenguts més dificultats en l'aprenentatge. Es pot ressaltar el fet de que demanen preparar millor i amb antelació a l'alumnat que ha de passar la selectivitat.

Els avantatges que els ofereix el sistema educatiu aquí és la similitud amb les assignatures. Els inconvenients serien la manca de disciplina i respecte i la preparació de la selectivitat.

Els pares es queixen del nivell de l'ensenyament considerant-lo bastant baix, el nivell d'exigència de les matèries allà és més elevat creuen que per a casa hi ha poca feina El que sí veuen la diferència és amb el tracte amb el professorat, molt més proper. Tots donen molta importància a l'educació com a factor decisiu per a millorar el seu nivell de vida i tenir expectatives de feina millors que les que ells tenen.

En general el tema de les dues llengües no el destaquen com un problema, entés com a conflicte però a vegades pot haver-hi dificultats ja que no entenen el que diuen les notes escolars si estan en català.

L'alumnat a l'escola aprén castellà i català sense dificultats i a casa es segueix parlant el romanés.

4. Dades escolars a Eivissa

En el procés d'escolarització els pares no van tenir problemes. En la majoria dels casos van acudir al centre que els van assignar des de l'oficina delegada d'educació. En algun cas pensen que el curs vinent intentaran canviar a la filla a un centre més a prop de casa seva. Tots van a centres públics i consideren que els fills estan ben tractats i que disposen de bons recursos per a la seva educació.

5. El procés migratori dels adolescents romanesos

El procés migratori ha estat marcat pel fet que els nens han arribat acompanyats per la seva mare. (Només en un cas d'una nena ja més major, 14 anys, que havia quedat a viure amb els avis quan els pares emigraren va arribar tota sola). Els pares ja estaven instal·lats.

Deixar el país no ha suposat cap trauma en el cas dels infants més petits si en el cas dels majors ja que els ha suposat gran esforç d'adaptació i d'enyorament afectant-los emocional i psicològicament. També ha suposat una adaptació al sistema educatiu d'aquí.

6. L'alumnat al centre escolar

L'escolarització als centres educatius s'ha estat els que els va designar l'oficina delegada d'educació

L'escolarització ha estat a principi de curs i no hi hagut incorporació tardana. Han estat escolaritzats en el curs segons l'edat que tenien en el moment d'arribar, ja que al seu país havien tingut una escolarització normalitzada.

Pel que fa referència a la participació en sortides i activitats complementàries del centre escolar no hi ha cap problema, participen en tot juntament amb la resta de companys.

Quan a les activitats extraescolars no participen en cap. Cal destacar que a l'escola no funciona l'APIMA i per tant tampoc se'n programen.

Tots diuen que no han tingut problemes a l'hora de fer amics, en tenen de totes les nacionalitats i s'hi relacionen perfectament. Els més petits a l'hora del jugar al barri, carrer, etc, i els més grans surten en colles, sobre tot els caps de setmana.

No es donen casos de xoc entre els valors que l'escola transmet i els de la família (si en el cas del respecte i normes quan al sistema educatiu). No creuen tenir més o menys ajut per ser d'una altra nacionalitat.

Les matèries d'aula diuen que són més o menys iguals que al seu país. Els tutors en els cas de primària i els professorat d'acollida en el cas de secundària, han estat els que han explicat els criteris per a les avaluacions, com es valoren els resultats escolars, el rendiment escolar dels fills, nomenclatura de assignatures, notes, etc.

El fet d'haver disposat d'un professor per poder aprendre la llengua a l'arribada ha estat molt profitós

En arribar al centre comptarem amb amics que els feren d'intèrprets per poder entendre millor el que el centre els oferia i el que els demanava.

Esmenten que hagués estat molt interessant que hi hagués una visita guiada per tot el centre per poder-se fer una idea millor de com funcionava i com s'establien les relacions.

Pensen que els resultats acadèmics, en principi són més baixos perquè han d'entendre i expressar-se en dues llengües diferents a la seva, però amb el temps s'igualen els resultats.

No coneixen el sistema de beques i ajuts i creuen seria necessari més informació. En el cas dels pares de l'alumnat de Batxillerat diuen que els fills ja els coneixen.

En les reunions del centre participen només en algunes ocasions. A primària quasi bé sempre i a secundària a vegades o mai.

Qui manté la comunicació amb l'escola la sol ser la mare, sobre tot per horaris de feina. Els pares tenen més dificultat per poder-hi assistir.

Les famílies creuen que el centre els acull bé, sense fer distincions pel fet de ser immigrants. Només un cas esmenta que ha sentit actituds de rebuig.

El xoc cultural no ha estat molt significatiu només en el tema de la llengua, en altres temes no han trobat cap problema.

Els adolescents participen en les activitats extraescolars amb normalitat. Els hi agraden els esports i els practiquen habitualment. En relació a les relacions dels adolescents amb els seus iguals, s'ha presentat un cas de conflictivitat per contactar amb "males influències", però que ja s'ha solucionat. En general no es presenten situacions de rebuig per la seva condició d'estrangers.

7. L'alumnat romanès en la família

Totes les famílies viuen completes sense compartir la vivenda. Tenen una habitació pròpia per als fills i és el lloc on estudien. Només un cas diu que no que comparteix habitació. Els treballs dels pares permet poder-se ocupar dels fills, generalment és la mare la que se'n ocupa. Creuen que seguiran estudiant aquí i arribaran a la Universitat si les coses no empitjoren els fills no treballaran quan compleixin els setze anys. Per a treballar ja hi seran a temps. Creuen que els fills estan ben integrats, serveixen de mediadors entre la seva cultura i la d'aquí. No hi ha cap pare que assisteixi a cursos de llengua i cultura de les illes. Quan a la ciudadania n'hi ha que volen aconseguir l'espanyola i d'altres que el tema no els preocupa. Els fills tenen amics de totes les nacionalitats no especialment de la seva pròpia.

El temps d'oci dels nens es reparteix entre jugar, mirar la tele i alguna activitat extraescolar (no dins els centres educatius); i els més grans sortir amb els companys i fan servir internet per poder parlar amb la família que ha quedat al seu país.

Quan a les tasques escolars li dediquen moltes hores els que estan a batxillerat segon els pares són nens molts responsables. Menys els de secundària, diuen que estudien cada dia però a vegades poca estona i a primària només algun deure puntual.

Cal esmentar que he trobat alumnat que la seva família no ha estat entrevistada i que comenten fets que no es corresponen amb el que he reflectit fins ara. Famílies separades, amb problemes de convivència ja que conviuen amb altres famílies, problemes amb els

fills, fins al fet d'estar delinquant, etc. La seva preocupació per l'educació no és tanta com el fet que ajudin a l'economia domèstica amb el treball a partir dels 16 anys.

8 .L'adolescent i el seu entorn pròxim

L'entorn pròxim d'aquests adolescents no només està limitat al seu nucli familiar tenen amics de l'escola i de fora. No solen comptar amb la família extensa com al seu país però compten, en la majoria de casos, amb amics de la família que són de la mateixa nacionalitat i hi sol haver relació.

No s'ha destacat el fet de quedar-se aïllats, sense amics, etc. Tots gaudeixen de sortir-jugar amb amics, en alguns casos tenen internet a casa d'altres van a ciber-cafès.

C.3.4.5. Famílies guineanes

1. Dades generals familiars

El fet de només haver entrevistat una família africana i que a més fos guineana ha estat degut a la dificultat per posar-me en contacte amb les famílies senegaleses. Adduïen el fet que estaven treballant i no sabien quan podrien mantenir l'entrevista. L'entrevista es va realitzar a una mare que tenia fills escolaritzats tan a primària com a secundària. No es va necessitar intèrpret perquè des de fa uns setze anys és a Eivissa i ara fa dos anys assisteix a l'escola d'adults per a alfabetització. Aquí ha après a llegir i escriure.

Referent a l'habitatge: Viuen en un pis a Sant Antoni de Portmany sense compartir amb altres persones.

La família està formada pel pare, la mare i tres fills. Una quarta filla, major d'edat i sense permís de residència, va tornar a Guinea i intentaran que torni l'any que ve.

2. Dades del procés migratori familiar

La família va arribar a Eivissa fa uns setze anys. Vengueren el pare, la mare i l'única filla que tenien en aquell moment. En sortir del seu país la mare ja es trobava embarassada de la segona filla que ja nasqué a Eivissa.

Viatjaren des de Guinea Conacri directament a Eivissa, abans no havien emigrat a cap altre lloc.

La seua intenció era buscar feina i millorar les condicions de vida que tenien al seu país.

Al principi d'arribar a Eivissa estaren amb un amic i quan trobaren feina llogaren un pis per a la família sola. El pare va trobar feina en l'hosteleria i la mare feia feines de neteja que li sortien puntualment.

Fa pocs anys el pare ha tingut un accident i no pot treballar. Els ingressos, ara són de la feina de la mare, que té un contracte en hosteleria. I segons menciona ella poden viure dignament.

3. L'alumnat guineà en la família

La família encara que disposa d'un pis per a ells sols, els fills han de compartir habitació i és allí on estudien. La mare no els havia pogut ajudar perquè no havia anat a l'escola només fa dos anys que sap llegir i escriure. Diu que sempre s'han fiat del que els professors els recomenaven, però els fills s'han hagut d'espavilar sols i els germans més grans han ajudat als més petits.

Les expectatives de futur passen perquè els fills segueixin estudiant mentre puguin, encara que li aniria molt bé una ajuda econòmica amb la feina de la filla major prefereix que acabi l'ESO i després si no vol fer batxillerat que faci un mòdul que la qualifiqui per a una feina.

Diu que si no volen estudiar se'ls endurà amb ella a netejar i s'adonaran que es preferible estudiar que no treballar sense qualificació. La forma de comportament, hàbits, vestimenta, etc. està completament occidentalitzada. El fill té mòbil, però a l'hora d'anar a

classe no el duu perquè els professors varen dir que no es permetien. Una vegada més es nota el respecte que es té a tot el que fa referència a l'escola i els professors. La família és guineana i està en tràmits per a la nacionalitat espanyola.

4. El nen i el seu entorn pròxim

L'entorn d'aquests alumnes és el de nens que es relacionen amb companys i amics de qualsevol nacionalitat, que té contactes amb alumnes d'altres centres, i del barri ja que participen en activitats parroquials els caps de setmana. No utilitzen mitjans de transport per assistir a l'escola, ja que hi poden anar perfectament a peu, només ho fan quan van a Eivissa ciutat. Coneixen el barri, l'entorn i els costums del poble.